

Lélekemelő

pszichiáterek egymás között

*Fogadd örökbe
a Nyíró falát!*

Boldogtalanok

A reklám és a hiúság

*A lélek színháza
Cegléden*

képek
hangulatok
könyvek

24

07

Tartalom

- ÉLŐ LEGENDA
Érett szeretet-kapcsolat... 04
- ŐSZI PSZICHIÁTRIAI NAPOK
Boldogtalanok 07
- VIRTUÁLIS VILÁG
Kik azok a digitális bennszülöttek? 10
- TOVÁBBKÉPZÉS
Korunk betegsége filmkockákon 14
- ISKOLAPÉLDA
Csak az lépjen vékony jégre, aki képes rajta járni! 16
- ŐSZI PSZICHIÁTRIAI NAPOK
A reklám és a hiúság... 19
- VALLOMÁS
A védőkép a Balatont hozza elém 22
- GRAFFITI
Fogadd örökbe a Nyíró falát! 24
- ŐSZI PSZICHIÁTRIAI NAPOK
A lélek színháza Cegléden 27
- BEHARANGOZÓ
A pszichiátria jövője – utazás térben és időben 31
- HIPNÓZIS
A terapeuta egyszerre kérdező és válaszadó... 32
- ORVOSTÖRTÉNELEM
A tudományos törvényszéki elmekórtam megalapozója 34

10

27

Kedves Olvasó!

A csodák, de inkább az emberi szellem uralmának világába kalauzolom most. Nem értem! – mormogja onkológus barátnóm, aki egy-egy izgalmasabb résznél, még a fejét is lehajtja. Én is megdöbbenek, de az ő tanácsstalansága sokkal nagyobb. – Mi van a bőrével? Mit csinál az ereivel? – teszi fel magának a költői kérdéseket, amiket anatómiai ismereti alapján képtelen megválaszolni. Mert a színpadon egy shaolin szerzetes éppen négy lándzsába fekszik. Fából készült nyelük meghajlik a súly alatt, a szerzetes pókerarcán azonban se fájdalom, se más egyéb érzélem nem tükröződik. Aztán leugrik a lándzsákról, és egyetlen karcolás, egyetlen vércsepp sincs a mellkasán, és a hasán!

A 18 tagú kínai szerzetesekből álló közösség másik tagjának bemutatója sem kutya. Lötuszülésbe helyezkedik a színpadon, társa kötelet dob a nyakába, felemeli... nincs fuldoklás, nincs hörgés, marad a rezzenéstelen tekintet és a lötuszülés!

Aztán jön egy hatéves körüli tanítvány. Pöttöm kínai fiúcska tekergeti magát a színpadon, kicsit ordibál, kicsit hajtja jobbra-balra a csi-t – vagyis az emberi testen belüli energiát, majd egy fém rizses tálát rak a hasára a domború részével kifelé. A narrátor elmondja, hogy az aprócska sámis, most akkora erőt fejt ki, hogy csak akkor lehet levenni a tálát, ha ő is akarja. Most éppen nem akarja. Hogy hitelt érdemlően bizonyítsa, egy mester felemeli a fémtálba fűzött kötelet – egészen szemmagasságig – és a fiúcska lebeg vele együtt. Aztán leteszi, az apróság üvölt egyet, és a tál leesik.

A Shaolin Kung Fu szerzetesei, a misztikusnak tűnő erők irányítói, több mint 1500 éve az energia mesterei. A szentélyek titokzatos világát bemutató „Shaolin warriors – the magical secret” című előadásuk bebizonyítja, hogy bár az európai ember számára varázslatnak tűnik, kellő odafigyeléssel, gyakorlással, koncentrálással szinte mindenre képes az emberi test és a szellem.

A Shaolin Kung-Fu kialakulását számos legenda övezi. A narrátor szerint buddhista szerzetesek fejlesztették ki, ugyanis sokszor megtámadták, fosztogatták kolostoraikat, így templomaik és önmaguk védelmére rendszereztek harci tudásukat, melyet az idők folyamán csiszoltak. Harcművészetük mindig az önvédelemre helyezi a hangsúlyt, valamint a test, a szellem és a lélek harmóniájára. A Shaolin szerzetesek éppen ezért soha nem önmagában tanítják a harcművészetet, mindig összekapcsolják a gyógyítás és öngyógyítás művészetével.

Szinte hihetetlen, a Song Shan hegy közelében lévő kolostorban (innen érkeztek hozzánk) 8000 fiataalt oktatnak, akik napi 8 órán keresztül a legkeményebb fizikai gyakorlatokat végzik (a záróakkord 800 lépcső felfelé a sziklán, majd négykézláb ugyanannyi lefelé) a Zen buddhizmus tanításai alapján, a legmagasabb szinten gyakorolják a test és lélek erősítését. Az eredmény: amit a színpadon látunk! Meditációval és légzéstechnikával nemcsak befolyásolják, uralják a csi áramlását, így immunissá válnak a fájdalommal és a sérülésekkel szemben.

Csodák nincsenek a lapban, de izgalmas emberi történetek igen. Beszámolunk az Őszi Pszichiátriai Napok sokszínű programjáról, amiből az is kiderül, hogyan készült Füst Milán Boldogtalanok című darabja, bepillanthatnak a pécsi színpad kulisszái mögé a női főszereplő Darabont Mikold és a rendező Funk Iván kalauzolásával. Bemutatkozik egy remek reklámszakember, Tom Hidvégi, aki a témához illően – reklám és hiúság – fenemód hiú, és be is vallja. Aki nem volt ott a híres pszichoanalitikus elméletalkotó budapesti előadásán, az is megismerkedhet Otto F. Kernberg professzor mondandójával az érett szeretetkapcsolatokról.

Csiszér Nóra Pro Sanitate-díjas pszichiátertől pedig megtudhatjuk mi segített megőrizni töretlen derűjét. Mátyássy Adrienn kecskeméti pszichiáter szerelme a Balaton, Herold Róbert kedvenc témái a számítógépfüggők és a „digitális bennszülöttek” problémás esetei, és persze sajátos mobil technikával készült szürreális képeit is megnézhetik lapunkban.

A többi olvasnivalóhoz is jó szórakozást kíván:

B. Király Györgyi

Lélekemelő

A Psychoeducatio-Léleknevelés Alapítvány és az EGIS szakmai-kulturális magazinja a Magyar Pszichiátriai Társaság támogatásával.

ISSN 2061-4187

Felelős szerkesztő:

B. Király Györgyi

Szerkesztő:

Füredi János és Harmatta János

Szaktanácsadó:

Molnár Károly és Nagy Enikő Éva

Koordinátor:

Turjányi Katalin

Munkatársak:

Boromissza Piroska, Bozsán Eta, Bulla Bianka, Csák Elemér, Gubcsi Anikó, Seregély István, Vámos Éva és Várhegyi Andrea

Tördelőszerkesztő:

Tusor Ildikó

A lap orvosok és egészségügyi szakdolgozók számára készül, terjesztik:

az EGIS orvoslátogatói, beszerezhető az OPAI titkarságán – Budapest, XIII. ker. Lehel u. 59. Tel.: 451-2600 –, illetve a Magyar Pszichiátriai Társaság – II. ker. Hűvösvölgyi út 75/a. Tel.: 275-0000 – titkarságán.

Érett szeretet- kapcsolat

Amikor 2015. november 19-én, csütörtökön este hosszú, kígyózó sorok látványa jellemezte a budapesti Kazinczy utcát, a szemlélődőnek nem feltétlenül az ugrott be, hogy egy híres pszichoanalitikus elméletalkotó tart előadást az ELTE-n. Pedig ez történt, hiszen Otto F. Kernberg professzort látta vendégül Budapesten két napra az MPT. A TFP-képzés, a Tündérhegyi Pszichoterapeuta Képzés és a Magyar Pszichoanalitikus Egyesület felkérésére tartott nyilvános előadása annyi érdeklődőt vonzott, hogy új helyszínt kellett választani, és egy plusz termet megnyitni. Így is több mint egy órával az előadás előtt már hosszú sorok álltak az utcán belépőjegyért.

Az Áttétel Fókuszú Pszichoterápia (TFP) kidolgozója ezúttal arról beszélt, hogyan kell szeretni. Ha valaki, hát ő tudhatja, hiszen első feleségével több, mint ötven évet élt le, annak haláláig, második házassága pedig jelenleg is tart. Kernberg szerint az érett szeretet-kapcsolat, magyarul a jó párok kapcsolat bonyolult téma, mindenkit érint, és ahogyan a hallgatók száma bizonyítja: sokakat érdekel.

„Ez a téma azért is bonyolult, mert valamennyi-
ünkét érint vagy érintenie kellene. Egy jól működő
szeretetkapcsolat olyannyira
fontos az életben, hogy valójá-
ban az teszi értékessé. Fennáll
ugyanakkor a veszély, hogy
amikor elkezdünk arról beszé-
lni, ami ideális, akkor olyan
képet festünk fel, mintha
az teljesen elérhe-
tetlen lenne. Én a
továbbiakban ezért
egy elméleti mo-
dellt próbálok fel-
vázolni, és nem
a tökéletesség
receptjét.

Egy érett szeretetkapcsolat modelljének működése nem is elképzelhetetlen. Ehhez azonban olyan tényezőket kell figyelembe venni, amelyek nagyon is komplikáltak. Felmérések szerint az Egyesült Államokban a párok kapcsolat fele felbomlik. Mi magunk is nap, mint nap találkozunk nagyon súlyos párok kapcsolati konfliktusokkal. Ma már ezt a problémát sok oldalról tudjuk megközelíteni: neurológiai, neurobiológiai, pszichoanalitikai és fiziológiai szempontból.

Szexuális fantáziák és őszinteség

Arról, hogy miként működik egy szeretetkapcsolat, viszonylag könnyen képet kaphatunk, ha nagyon egyszerű kérdéseket teszünk fel a pácienseinknek. Válaszaikból megtudhatjuk, hogy képesek-e egy ilyen kapcsolat fenntartására. A kérdések segítségével fel kell térképeznünk, hogy ez a pár hogyan működteti a szexuális életét, hogyan működtetik párok kapcsolataik, illetve hogyan működtetik a megosztott értékrendet egymás között.

A szexuális életet körbejárva meg kell ismernünk, meg tudják-e osztani szexuális fantáziálásukat, képesek-e megtapasztalni, hogy a másik mire vágyik, számot adnak-e saját vágyaikról, eljutnak-e addig a kitárulkozásig, hogy ebben a kapcsolatban mindent megélhessenek, amire vágnak. Természe-

Otto Kernberg 1928-ban született Bécsben. A professzor a múlt századi és a kortárs pszichoanalízis kiemelkedő alakja, nevéhez számos elméleti és gyakorlati újítás fűződik, többek között a tárgykapcsolat-elmélet továbbgondolása, a határeseti (borderline) személyiség terápiájának fejlesztése, a nácizmus elméleteinek gazdagítása, valamint az áttétel-fókuszú pszichoterápia kidolgozása. A világszerte ismert pszichoanalitikus New Yorkban él, munkájára a mai napig igényt tart a New Yorki Weill Cornell Medical College Presbiteriánus Kórház. Birtokosa a New York-i Pszichoanalitikus Egyesület és Intézet Heinz Hartmann-Díjának, az Edward A. Strecker-díjat az Institute of Pennsylvania Hospitaltól kapta, és övé a George E. Daniels Merit Award is.

tesen nem arról beszélek, hogy a pár mindkét tagja minden egyes alkalommal ugyanabban a pillanatban jut el az orgazmusig; tudomásul kell vennünk, hogy vannak eltérések, ingadozások a szexuális kapcsolatban, mégis létre kell jönnie egy olyan szabadságnak és olyan biztonságnak, hogy a nemi életben mindketten megtalálják a beteljesedést és a boldogságot.

A hatalmi harc patológiás

A másik témakör arról szól, hogy az emberek miként tudnak érett párkapcsolatot működtetni. Vajon hogyan élik át, hogy egymást teljesen elfogadva szeretik, de ugyanakkor tudnak egymáson bosszankodni, veszekedni? Mindeközben el tudják-e fogadni a konfliktusok mélységét; lehetővé téve, hogy a feszültségek kibírhatóak legyenek, és ne tegyék tönkre a kapcsolatot.

Arról is szó van, hogy megteremtődjön a pár két tagja között az intimitás, amelyben szabadon tudnak beszélni a problémáikról, interakcióba tudnak kerülni a legmélyebb szinteken, gazdagítani tudják egymást a másokban megtapasztaltakkal, saját érdeklődési területükkel. Kíváncsiak arra, mi zajlik a partnerükben, őszintén el tudják mondani, mi nyomasztja őket; így végső soron létezik egyfajta csodálat a másik iránt, egyfajta háláérzet a kapcsolatért.

Azt is tudniuk kell, elviselhető-e, hogy időről időre elválnak egymástól, hogy ilyenkor a belsejükben éreznek-e valamifajta eltávolodást? Hogyan fogadják azt, hogy saját érdeklődési területet választanak maguknak, anélkül, hogy bármelyikük elhagyva érezné magát?

A hétköznapi élet szintjén ez úgy néz ki, hogy a pár tagjai meg tudják-e osztani a feladatokat, van-e bennük készség arra, hogy külön-külön végzik el kötelezettségeiket, készek-e arra, hogy akár beugorjanak a másik helyére, ha szükséges, s a párkapcsolatban nincsenek krónikusan jelentkező hatalmi harcok. Szeretném hangsúlyozni, hogy a hatalmi harcok eluralkodása szerintem nem normális egy férfi és egy nő kapcsolatában, valamiféle patológiának a megjelenése, bár a szakirodalomban található olyan vélemény is, hogy szükségszerű dologról van szó.

Értékrend és véleménykülönbség

A harmadik terület, amellyel foglalkozunk, egymás értékrendjének a kérdése. Ez olyan dolgokra terjed ki, mint a világlátás, az étellel kapcsolatos elvárások, az, hogy a pár egyetértésre tud-e jutni abban, mi az élet értelme, magukévá tesznek-e közös ideológiát, politikai nézeteket, egységesek-e a vallási hovatartozásban, a nevelés, a művészetek megítélésében. Ide tartozik, hogy minként viszonyulnak a rokonokhoz, a baráti körökhöz, kiket számítanak odatartozónak? Jó, ha ezeken a területeken létrejön valamiféle harmónia, de nem kell azt hinnünk, hogy minden helyzetben és pillanatban ugyanazt kell gondolniuk, s például ugyanarra a jelöltre kell szavazniuk a választásokon. A lényeg az, hogy őszintén és becsülettel el tudják fogadni a véleménykülönbségeket egymás meghallgatásával. Ebben a témakörben alapvető dolog, hogy a pár tagjai képesek legyenek szerelmük részeként megélni azt a szenvedélyességet, amiről azt szoktuk gondolni, hogy az csak a kamaszkornak vagy az ifjúságnak a sajátossága. Lehet, hogy ez a szenvedély nem ál-

landó, de újra meg újra feléleszthető és vissza lehet térni hozzá. Ez olyan lehetőség két ember életében, amelyben a feleknek módjuk van a partnert ideálisnak látni és ezért hálásnak lenni.”

A 87 esztendőes tudós kérte hallgatóit, hogy helylén kezeljék mondandóját. Hiszen ha az ideálisról értekezünk, nagy a veszélye annak, hogy elkezdünk szorongani, mi nem tartunk itt. Ezért már az első mondataiban figyelmeztetett arra, hogy ő csupán egy elméleti modellt vázol fel, nem óhajtja a tökéletesség receptjét megadni.

Csák Elemér

Boldogtalanok

„Egerben egy papi nyomdász szeretője megaléglően szerelme csapodárságát, összeboronálta őt egy másik fiatal lánnyal, sőt oda is vette lakásába, s attól fogva hárman éltek együtt...” – írja Füst Milán a Boldogtalanok előszavában egy szerelmi gyilkosságról beszámoló újsághírt idézve. Ennek alapján írta meg felkavaró drámáját a szerelmi háromszögről. Ezt a darabot vitte színre Szász János 2009-ben, majd Funk Iván Pécssett 2015-ben. A rendező, és a női főszereplő volt az Őszi Pszichiátriai Napok vendége a „Pszichiátria és Színház” nevet viselő plenáris ülésen.

Beszélgetés Dr. Stark Andrással az előadás után...

Füst Milán sokat tudott a boldogtalanságról, a szenvedély és a szenvedés párkapcsolati dinamikájáról, a féltékenységről, a szerelmi háromszög-viszonyok veszedelmes voltáról – mondja Stark András a Beszélgetés Darabont Mikold színművészes és Funk Iván rendezővel Füst Milán „Boldogtalanok” c. drámájának próba-folyamatáról és előadásáról című blokk moderátoraként.

Funk Iván beszélt a kezdetekről. Elmondta, hogy Stark András a Pécsi Nemzeti Színházban úgy moderált egy beszélgetést, hogy azonnal felkérte vállaljon részt a Boldogtalanok próba folyamatában.

Füst Milának egyébként ez a legelső darabja 1914-ből. Szűk, szikár, egyszavas mondatok jellemzik. Huber Vilmos önsorsrontó, félművelt ember, aki

elindul egy katonai karrier felé, ami léggömbként pukkan szét. Nagyvárosból kisvárosba költözik, papi nyomdászként dolgozik, és élettársi kapcsolatban él Rózával, egy munkáslánnyal. Róza önálló, független nő, övé az albérlet. Csakhogy a csapodár Huber beleszeret a nála sokkal fiatalabb Vilmába. Róza kétségbeeséséből ördögi terv születik. Magához költözteti Vilmát is, a férfi vadházasságban él két nővel egyszerre.

Ez a történet elevenedik meg most a filmvászonon, ahogyan bepillanthatunk egy-egy jelenet színpadra állításába. A pécsiek gondosan rögzítették próbafolyamatot, és a különböző idősíkokban készült jelenetek az előadás színterére szinte már nem is hasonlítanak az eredeti, első verzióra.

Egyetlen példa: Róza várja Vilmost. Az első jelenetben – a próba idején – a Huber késése és részegsége miatt kiakadt Rózát látjuk, a másodikban már egy másik színészi eszköztárral dolgozó Rózát, a várakozót, aki tudja, hogy Vilmos mindig megjön, mindig hazatér. Két jelenet: két Róza. Ami a tragikus végkifejletet illeti a legkülönbözőbb verziók szerepelhetnek: Róza és Vilma megölik a férfit, Róza megöli a lányt, a lány megöli Rózát, és negyedik: Vilma Huber helyett magába ereszti a golyókat, öngyilkos lesz.

És Róza? A törékeny, szőke erdélyi színésznő **Darabont Mikold** szívesen mesél Rózáról és saját magáról is.

– Nagyon bonyolult és nehéz próbafolyamat előzte meg a bemutatót. Szinte szerelmese vagyok ennek a darabnak. Funk Iván rendezte, aki egyébként a férjem és ettől még bonyolultabb az

egész. Előny és hátrány is, hogy ismerjük egymást. Hátrány például, hogy tudja a rezdüléseimet és nem tudom átverni. Nem mintha nagyon szeretném, de azért a színész az színész, és megpróbálja a könnyebb lehetőségeket megtalálni az önkifejezéséhez. Iván mindig ráérezett, ha valami hamis volt, szigorúbb is volt velem, mint a többiekkel, persze én is magam-

mal. Róza szerepe olyan erősen szól a szerelemről, hogy megdöbbenő. Elképesztő, hogy van ilyen ember, aki a gyerekeit eldobva, csak a szerelemnek él.

Neked van gyereked?

– Még nincs.

Hogy kerültél Pécsre?

– Erdélyi vagyok, Marosvásárhelyen végeztem, ott színészkedtem 4 évig, aztán átjöttem, és már 10 éve Pécsen játszom.

Hogy szántad rá magad, hogy otthagyd Erdélyt?

– Egyik napról a másikra alakult így. Foglalkoztatott, hogy milyen lenne, ha nem a családom körében, és nem abban a biztonságban élnék, amiben vagyok. Félttem, hogy nem vagyok elég önálló, nem vagyok elég felnőtt, hiszen mindent alám tetek, olyan könnyű volt az életem, hogy már untam. Nem tudtam volna magamtól lépni, de jött egy felkérés Pécsre, és abban a pillanatban tudtam, hogy igent kell mondanom, és egyik pillanatról a másikra elköltöztem otthonról.

Ha valaki nem ismer téged, akkor mi az amit szeretnél, hogy tudjanak rólad?

– Hűséges vagyok mindenkire és mindenhez, amihez közöm van. Színházhoz, barátokhoz, férjhez, és ezt mástól is elvárom.

Milyen érzés valakinek a saját feleségét rendezni?

– Rendkívül nehéz – válaszolja **Funk Iván**. – Egy férfi rendezőnek általában is nehéz egy színésznőt instruálni, mert valahogy egészen másképpen gondolkodnak a nők. Ezért egy rendkívül intenzív kooperáció kell, hogy kialakuljon közöttünk. A mi együttélésünk nem könnyítette meg a munkát. Egy színész, meg egy rendező életében előfordul, hogy az ember nem tud a munkáján kívül másra koncentrálni, és akkor jönnek a túlgerjedések. Mindkettőnk részéről nagyon erős kontroll kellett ahhoz, hogy szigorúan a szerepre koncentrálva, és időnként levegőt hagyva magunknak, meg tudjuk fogalmazni azt, ami a színpadon történik. Mikor az ember túldolgozza magát, túl sokat beszél Rózáról, a darabról, a felesége túl is bonyolíthatja a dolgokat, de hálaistennek nálunk nem ez történt.

Hogyan fogadta a pécsi közönség a darabot?

– Rendkívüli módon szeretik. Pedig ez egy nehéz alkotás, azt gondoltuk, hogy nem tud mindig rákapcsolódni a néző. Azt tapasztaltuk, hogy mindegyik generáció tagjai intenzíven koncentrálnak! Nyolcadikosok is nézték, és nem beszélgettek, nem mobiloztak közben! Aki ismeri a szokásaikat, pontosan tudja, hogy ez milyen óriási dolog! Füst Milán kiválóan megírta a darabot, mindegyik korosztály talál valakit, akivel azonosulni tud. Van, akinek Róza

a főszereplő, van, akinek Hujber Vilmos, a fiatalok Víg Vilmát választották. Vilmát **Vlasits Barbara** alakítja, a főbb szerepekben **Mihályfi Balázs** (Húber Vilmos, papi nyomdász), **Darabont Mikold** (Nemesváraljai Gyarmaky Róza), **Füsti Molnár Éva** (özv. Húber Evermódné, a nyomdász anyja), **Herczeg Adrienn** (Rózsai, a nyomdász testvére), és **Tóth András Ernő** (Sirma Ferenc, hentesmester) látható.

Komor hangulatú dráma a „Boldogtalanok”. Mit üzensz vele a nézőknek?

– Azt, hogy ha az ember nem foglalkozik a környezetével, ha teljes mértékben bezárkózik és nem hajlandó sem segítséget kérni, sem pedig segítséget adni: akkor az óhatatlanul tragédiához vezet. Ha így tekinti a néző ezt a darabot, akkor talán a saját életével is párhuzamot vonhat. Füst Milán bemutatja, hogy milyen mélyre juthat valaki a szerelemfáltásban, ha már csak sértettségei, fájdalmai ösztönzik. Ebben a szikarra írt szövegben a szereplők minden mondata egy-egy döntés, és minden döntése egy-egy lépcsőfok a tragikus végkifejlet felé. Itt nincsenek véletlenek,

nincs mellébeszélés. Ez egy teljesen időtlen szöveg örök érvényű gondolatokkal a szerelemről. Az egyház viszonylatában egy vadházasságot látunk, és a kitesztottságban való tengődést, ahol össze kellene kapaszkodniuk, és mivel nem ez történik, tragédia születik belőle. Az egyértelmű üzenet pedig, hogy jobban oda kell figyelni a szeretteinkre, és kevésbé önmagunkra. Talán akkor lehet megszabadulni a saját gondjainktól, ha másokkal foglalkozunk!

B.Király Györgyi

„Hogy írtam én a Boldogtalanokat?

1913-ban öt- vagy hatsoros hír jelent meg „Az Est” című lapban „Két leány, egy legény” címmel. Hogy Egerben egy papi nyomdász szeretője megelégedvén szerelme csapodárságát, összeboronálta őt egy másik fiatal lánnyal, sőt oda is vette lakásába, s attól fogva hárman éltek együtt. De aztán ezt se bírta ki tovább, rávette fiatal vetélytársát, hogy ölje meg a nyomdászt (...) Mikor ezt olvastam, arra gondoltam, hogy íme, milyen kitűnő drámai anyag ez. De nem nyúltam hozzá. Egyszer aztán valamelyik délután siket cselédem hatására elkezdtem írni. Egy siket öregasszonnyal kezdtem, a nyomdász anyjával... – de mit részletezzem? El kell olvasni a drámát, akkor majd kiderül, hogy mit csináltam ebből a hat sorból. Elkapott a szélvész, s úgy vitt magával, mint valami vesztébe rohán vitorlást. Nagyon sokat kellett akkoriban dolgoznom a kenyérrért, olyannyira sokat, hogy hetenként csak két napom maradt a művészi munkára, s én ezt a két napot úgy használtam fel, hogy egyfolytában huszonnégy órát dolgoztam. Legyen szabad még azt is megjegyezni, hogy a darab negyedik, utolsó felvonását, fiatalkorom díszét foggyökérgyulladás közben írtam, állandó hidegvizes öblögetés közben, s csak hajnali négy órakor, mikor elkészültem vele, mentem el fogorvosomhoz, a fogat kihúztatni. Ezt csak azért említem itt, hogy a munka irtózatos sodrát érzékeltessem.”

Füst Milán

Kik azok a digitális bennszülöttek?

Ahhoz képest, hogy Herold Róbert diákkorában az irodalom és a film iránt vonzódott és sokáig nem volt biztos abban, hogy jó választás volt az orvosi pálya, igen hamar kiderült. Egy szerencsés klinikai gyakorlat eredményeként Pécssett a klinikai pszichiátria szinte minden területén tapasztalatot szerezhette és kipróbálhatta képességeit. A rezidensképzés, szakorvos és családorvos képzés mellett kutat a szkizofrénia munkacsoportban. Kedvenc témái a számítógép függők és a „digitális bennszülöttek” problémás esetei. Szereti a kortárs magyar regényeket, a futást, és különös szenvedéllyel készíti sajátos mobil technikával szürreális képeket.

Családi minta, vagy egy meghatározó gyermeki élmény indította el az orvosi pályán?

– Az én döntésem volt. A családban nem volt orvos, és úgy tűnik egy jó darabig nem is lesz. Sokáig nem is voltam egészen biztos abban, hogy jól választottam. A gimnáziumban jobban érdekelt az irodalom és a film, de azt nem tudtam munkaként elképzelni.

Ha még az orvosi pálya sem volt biztos, hogy választott szakterületet?

– A mi időnkben az orvosképzés keretein belül volt filozófia oktatás is, Bereczkei Tamás és Weiss János órái óriási hatással voltak rám. Mindkettőjükkel kapcsolatban vagyok azóta is. Különösen a tudományfilozófiai és lételméleti anyagok érdekeltek. Ugyanakkor ez elég sajátos helyzetet jelentett, mert az ismeretek nehezen voltak beépíthetőek az orvosi tanulmányaimba. Trixler Máttyás és Ozsváth Károly professzorok pszichiátriai előadásai, majd Parádi József gya-

korlatai során éreztem először úgy, hogy a pszichiátria az a terület, ami lehetőséget ad arra, hogy hivatásszerűen foglalkozhassak tovább az említett kérdésekkel.

Ráadásul nagyon inspiratív szellemi közösség jellemezte az évfolyamunkat. Talán nem véletlen, hogy a mai pszichiátriai közeg fontos személyiségei, így Kovács

Invisible stories

Cipolla in Florence

Calling the sky

Attila, Simon Mária, Osváth Péter, Szemelyácz János is az évfolyamunkról kerültek a szakmába.

A klinikai pszichiátria valamennyi területén dolgozott. Az élet hozta így, vagy tudatos döntés volt?

– Ez a klinika szokásaiba illeszkedett. Trixler Mátyás fontosnak tartotta, hogy minden területen tapasztalatot szerezzünk, és évente „forogtunk”. Nem csak gyakornokként, de már szakorvosként, osztályvezetőként is rendszeresen részt vettünk az évenkénti osztály vagy ambulancia váltásban. Ez persze akkoriban nem volt túl kellemes, hiszen mindenkinek volt kedvenc területe, utólag viszont hálás vagyok érte. Ma már nagyra értékelem, hogy a klinika jelenlegi igazgatója, Fekete Sándor lehetővé teszi, hogy az érdeklődési területemnek megfelelő pszichózis osztályon dolgozhatok tartósan.

Részt vesz a rezidensképzésben, a szakorvos és családorvos képzésben is. Mi motiválja?

Baudelaire thinks he was right

– A képzések szervesen illeszkednek az egyetemi létmódhoz kötődő gyógyítás – kutatás – oktatás hármasába. Ilyen értelemben ez kötelességem is, ugyanakkor kifejezetten szeretem, különösen a szakorvosi továbbképzéseket. Szeretem megosztani azt, amikor valami összeáll a fejemben, és talán már elég „öreg” vagyok ahhoz, hogy összegezzek egy-egy területet a szerint, ahogy szerintem egy problémakör megérthető.

A PTE ÁOK Pszichiátriai Klinikája szkizofrénia munkacsoportjának is tagja. Miért pont ezt a speciális területet választotta?

– Amikor elkezdtem dolgozni, akkor egy olyan közegbe csöppentem, ahol érték volt a szkizofrén betegek pszichoterápiás megközelítésű kezelése. Rendkívül vonzó volt az a gondolkodásmód, amit például Tényi Tamás vagy Zalka Zsolt képviselt a pszichózisok pszichodinamikus

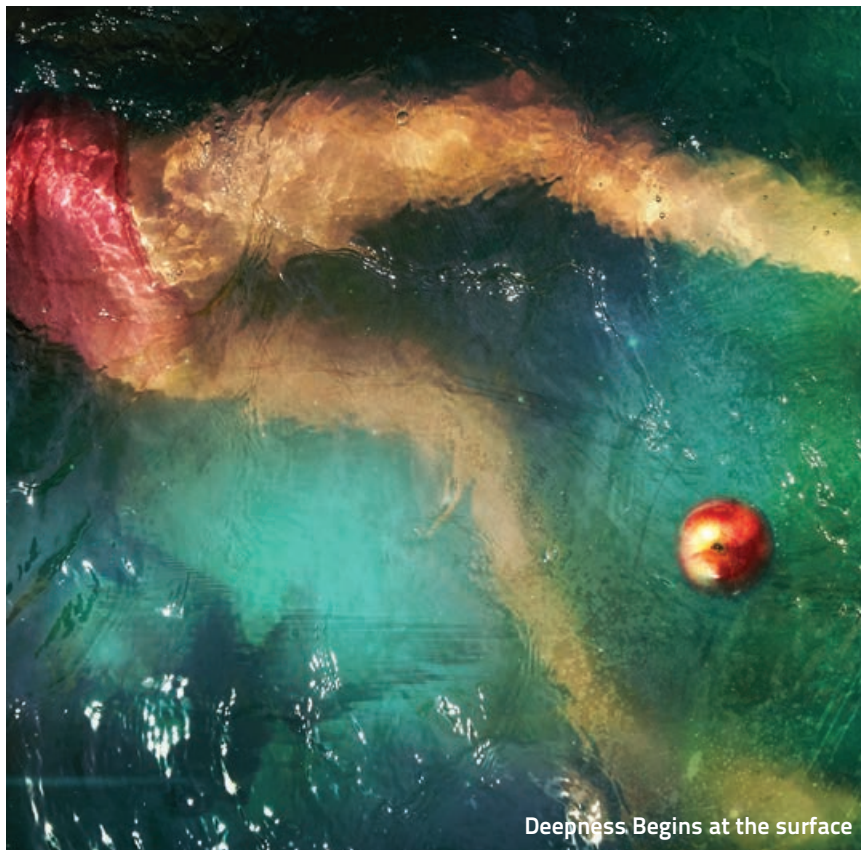
megközelítése kapcsán. Igazából a pszichotikus létmód megértése, ami azóta is foglalkoztat, és a szűkebb kutatási területem, a mentalizáció vagy más néven tudatelmélet is ebbe illeszkedik.

Talán kevesen tudják Önről, hogy nagycsaládos.

– A feleségemmel öt gyermeket nevelünk, két lányt és három fiút. Négyen egyetemisták, a legkisebb pedig hetedik osztályos. Van egy nem túl bátor kutyánk is, aki, talán pont ezért, rendkívül sok érzelmet mutat, és a család fontos tagja.

Közismert, hogy csodálatos képeket készít mobiltelefonja kamerájával. Mikor vált szenvedélyévé a fotózás?

– A mobil fotográfia fontos része az életemnek. 2010-ben kezdtem el foglalkozni vele, és voltak sikereim is. A képeimet főként az Egyesült Államokban állították ki, 2011-ben az International Mobile Photo Awards nyertese voltam „Digital Art” kategóriában. A feleségem szintén mobil fotográfus, és nálam sokkal tehetségesebb. Közösen dolgoztunk ki egy sajátos technikát, aminek a vége gyakran valamilyen szurreális kép. Azt

Deepness Begins at the surface

The visitation of Mr. Horatius

bély Szilárd, Grecsó Krisztián és Dragomán György a kedvenceim, de Nadas Péter vagy Esterházy Péter is állandó vonatkoztatási pontot jelent. Az olvasás pedig akkor a legjobb, ha otthon vagyok, ami önmagában kikapcsolódás. Az utóbbi időben a futás jelent meg az életemben, amit a legkisebb lányomnak köszönhetek. Egy iskolai futóverseny után elvittem edzeni, aztán rájöttem, hogy nekem is szükségem van erre. Azóta is együtt futunk, sőt az egyik fiam is rendszeresen jön velünk a Mecsekre futni. Időnként csatlakozik a feleségem és a nagyobbik lányom is. Érdekes módon azonban ezt nem sportként, sokkal inkább egyfajta meditatív tevékenységnek élem meg.

remélem, hogy valami olyan kép, ami reflektál a létezésre.

A virtuális világ kiteljesedése feszegeti a normalitás határait. Hogyan látja a pszichiáter szemével a számítógépfüggők helyzetét?

– A digitális világ hatása rendkívül érdekes. Meggyőződésem, hogy a kulturális evolúció nagyon fontos állomáshoz értünk, aminek a hatásai még nem láthatók tisztán. Nem is a függőség az, ami leginkább érdekel, hiszen a digitális világ olyan mértékben van jelen a hétköznapjainkban, hogy a függőség fogalma sem határozható meg egyértelműen. Sokkal inkább érdekel, hogy az énkép bemutatása a digitális térben hogyan hat vissza a valós énképre és ez miként befolyásolja a magunkról alkotott képünket. Azt hiszem, hogy a digitális fejlődés számos pozitív hozadéka mellett olyan negatív tényezők is megjelentek, melyek hatással vannak az emberi kapcsolatainkra, a kötődésünkre, és ez elsősorban a fiatal, még képlékeny személyiségfejlődés időszakában lévő „digitális bennszü-

Little revolutions

lettek” esetében hordoz számos veszélyforrást.

Mi az, ami kikapcsolódást jelent önnek a mobil fotográfián kívül?

– Mostanában sok irodalmat olvasok, különösen a kortárs magyar regényeket szeretem. Bor-

Van még valami, ami fontos?

– Igyekszem úgy intézni a dolgaimat, hogy ne kerüljek a saját értékeimmel ellenmondásba, és hogy vigyázni tudjak a kapcsolataimra.

Seregély István

Korunk betegsége filmkockákon...

Az ifjú orvosok többsége életkoránál fogva nem látta a nyolcvanas évek hatalmas sikerfilmjét, a Végzetes vonzerőt Glenn Close és Michael Douglas főszereplésével, de mint leendő pszichiáterek hátlásak a szemléltető képsorokért. Lélekgyógyásznak készülve így félig-meddig már szakmai szemmel értékeli azt a betegséget, amit – nem túl szerencsés magyar fordításban – határeset zavarnak (borderline) neveznek.

Németh Attila főigazgató megnyitója után átfogó és részterületi ismertető hangzott el Szekeres György osztályvezető

Dühkitörés, érzelmi szélsőségeség, identitás-zavar, impulzivitás, kiszámíthatatlan viselkedés, öngyilkossági kísérlet. Amerikai mozi vetítenek az Országos Pszichiátriai és Addiktológiai Intézetben. Az előadó debreceni kutatóorvos a film jeleneteit elemzi, azaz a vásznon felismerhető betegségek diagnózisát értelmezi a nézők számára, akik szakvizsgájukra készülő rezidensek. Továbbképzésükön munkatársunk is ott volt.

főorvostól a 2015 őszen megrendezett továbbképzésen. Az előadók a többi közt azt foglalták rendszerbe, hogy a tudományos besorolásban hol helyezkedik el a borderline zavar, foglalkoztak az analitikus és a kognitív megközelítés nehézségeivel, **Kuritárné Szabó Ildikó** pedig a súlyos beteg-

ség kialakulásának, tüneteinek és lefolyásának ismérveit foglalta össze. A debreceni egyetem docense külön kiemelte, milyen előzményei lehetnek a szindróma kialakulásában a gyermekkori traumáknak, a családon belüli kapcsolatok elhanyagoltságának.

A borderline zavar meghatározó ismérveit először 1938-ban fogalmazták meg, de csak a nyolcvanas években írták körül pontosan. A kutatók abban

rendszerint egyetértenek, hogy a betegség több mint neurózis, de még nem szkizofrénia (innen származik a határeset megfogalmazás), bár az amerikai és a magyar iskola nem mindenben egyezik. Rossz hír, hogy a határeset zavar gyógyszeresen nem igazán gyógyítható, s a betegek 80 százaléka öngyilkosságot kísérel meg. Egyes kutatók szerint azonban vannak már olyan pszichoterápiás módszerek, amelyek jelzik a fényt az alagútban. A továbbképzésen például elhangzott, hogy most ért véget egy tíz esztendő program, amely kétevenkénti kontrollok alapján azt mutatja, hogy fokozatosan csökkenthető a borderline tünetek száma. „Segíteni kell a betegeknek, hogy túléljék az első évek veszélyeit” – fogalmazott Szabó Ildikó. A docens asszony ismételt hangsúlyozta: a borderline zavar kezelésének kiinduló pontja az, hogy ez a szindróma általában véve – reakció a modern társadalomra, azt is mondhatni: korunk egyik betegségéről van szó.

Ennyit a programról. Legalább ilyen érdekes, hogy a rezidensek, a kezdő, szakosodni kívánó orvosok mennyire igénylik a tanácsadók elvontságát kiegészítő,

gyakorlati tanulás szükségességét. Elvégre a rezidensi állapot gyakorló időszakot jelent, amely egyben a döntéshozatal felelősségét is magában hordozza: mire szakosodjon a fiatal gyógyító, megtalálja-e a számítását anyagilag, itthon vagy külföldön hasznosítja-e majd a tanultakat? Milyen ma egy magyar rezidens közérzete? Villáminterjúkban, körkérdésben erre is kerestük a választ. A rögtönzött rövidebb-hosszabb válaszok nem nagyon tértek el egymástól, egy közös vonásra azonban érdemes felfigyelni: a jövődőlélekyógyászok többsége nem akarta felfedni a nevét.

Szőke lány: „Fontosnak tartom, hogy rezidens vagyok, szükség van a gyakorlati ismeretekre, mert az alapképzés sokszor távol esik a mindennapoktól. Ami a szakosodást illeti, több kórházi osztályon körülnéztem, s a továbbképzésekkel együtt ez a tapasztalat segít a választásban”.

Szemüveges kisorvos Dél-Magyarországról: „Többnyire kórházi osztályokon dolgozunk, de szerencsére a pszichiátriai képzés tartalmaz gondozói gyakorlatot is. A kettő együtt nem mindig könnyű, napi nyolc óra munka mellett még 24 órás ügyeletekben is részt kell venni, de a szakma ismeretéhez nagyon hasznos.”

Zsuzsa az anyagiakról azt mondja, hogy a fizetés és az ügyeleti díj mellé a rezidens megpályázhatja a Markusovszky ösztöndíjat; ez havi százezer forint. Ennyiből meg lehet élni, de nem szabad elfelejteni, hogy ha valaki visszalép, külföldre megy vagy elfogad hálapénzt, az ösztöndíjat kamatostul vissza kell fizetni.

Pécsi lány: „Ezek a pszichiátriai továbbképzések nagyon színvonalasak szoktak lenni, ezért mi öten, pécsiek igyekszünk mindig részt venni az előadásokon. Szüleim másik városban élnek, mi a férjemmel, aki ápoló, saját

lakásban lakunk; így anyagilag is jobban kijövünk. A Markusovszky ösztöndíj jó dolog, de úgy gondolom, hogy az alapfizetésben is jobban kifejeződhetne a megbecsültségünk. Az első számú panaszsom egyébként nem a kevés pénz: mindenekelőtt azt szeretném, ha az államigazgatásban vagy a sajtóban többen hangoztatnák a pszichiátria fontosságát, ha a jelenleginél jobban képviselnének, ha többet segítenének nekünk orvos kollegáink. Mi pécsiek viszonylag jól állunk, de számos régióban csak egy-egy rezidens van.”

Fekete Katalin Budapestről hajlandó névvel szerepelni. „Én júniusban diplomáztam és októberben kerültem ide a Nyírő Gyula kórházba és az OPAI-ba. Már a gimnáziumban tudtam, hogy egyszer pszichológiával vagy pszichiátriával fogok foglalkozni. Szeretném folytatni az osztályon azokat a vizsgálatokat a határ-eset zavarokkal kapcsolatban, amelyeket orvos-professzoraim vezetésével a szakdolgozatomban is feldolgoztam. A képzés a szakvizsgáig öt évig tart, ebből két év a rezidensképzés, három évig pedig szakorvos jelöltként fogok dolgozni. A végső döntést akkor mondom majd ki; mai fejjel engem főleg a pszichoterápia érdekel. A kezdeti tapasztalataim itt az OPAI-ban nagyon jók. Hogy volt-e az első időszakban rossz élményem? Talán az rázott meg legjobban, hogy elveszítettem egyik első betegemet.

Csák Elemér

Csak az lépjen vékony jégre, aki képes rajta járni!

Pályája kezdete összefonódott a magyar pszichiátria történetének új fejezetével. Lipótmezőn szívta magába a modern irányzatokat, ott érlelődött meg benne, hogy olyan fába vágja a fejszéjét, ami újdonságnak számított akkoriban. Csiszér Nóra Pro Sanitate-díjas pszichiáter, neurológus, pszichoterapeuta szakmája szépségeiről és nehézségeiről mesél nekünk, és azt is megtudhatjuk tőle, hogy évtizedeken keresztül mi segített megőrizni töretlen derűjét.

Mikor dönt el, hogy pszichiáter leszel?

– Már gimnazista koromban biztos voltam abban, hogy pszichiáter akarok lenni, és a hitem, hogy jól választottam, egy percre sem ingott meg bennem az évtizedek során. Pécsre jártam egyetemre, a felsősöktől elkértem a pszichiátria tankönyvet, amit csodálkozva odaadtak, mondván, mit akarok én ezzel elsőként. Diákkörösnek jelentkeztem az Élettan Tanszéken, mert a macskák magatartását vizsgálták, de legnagyobb bánatomra én csak a halak központi idegrendszeri vizsgálatában vehettem részt. A pécsi diákkörös munkát mindenesetre nagyon szerettem, de mivel harmadévből férjhez mentem és a párom családja révén a lakhatásunk megoldódott a fővárosban, átiratkoztam a budapesti orvoskarra.

Summa cum laude végzett az egyetemen és a Lipótmezőn helyezkedett el. Milyen volt az első benyomása?

– Az akkori főigazgató, Mária Béla osztályára kerültem, ami megtiszteltetésnek számított, mégsem volt túl felemelő élmény. Igazi tébolydai kép tárult elém: nagy kórtermek hálós ágyakkal, kényszerzubbonyal, ráccsal. Nehéz volt a pályakezdés, mert gyakorlatlan voltam, és az ügyeletekben csak magamra hagyatkozhattam. Szerencsémre egy év múlva, 1968-ban Kun Miklós főorvos átvett az osztályára, ami nagy szakmai fordulatot jelentett számomra. Olyan ember mellé kerültem, akire fel tudtam nézni, és etalon volt egész szakmai életemben a humanizmusával, a műveltségével, a modern pszichiátriai elveivel.

Mi számított akkor modernnek?

– A szociálpszichiátriai megközelítés, ami kitörést jelentett egy kissé megdermedt, elakadt állapotból. Nagyon jó gárda gyűlt össze – Füredi János, Fohn Márta, Füzék Bálint, Rihmer Zoli és a többiek... –, és Kun Miklós szabadelvű vezetőként nem korlátozott minket, mindenfajta újításra nyitott volt. Naponta felment a könyvtárba, és az ebéd utáni kávézás közben frissiben elmondta, mit olvasott, így naprakészek voltunk a szakirodalomból. Emlékszem, egyszer lejött a könyvtárból, és azt mondta: „Schlafenzug”, én meg azt sem tudtam, miről beszél. Így kezdtük el az alvásmegvonást, mint a depresszió kezelését 1969-ben Rihmer Zolival a KISZ klubban, ahol egész éjszaka a betegekkel voltunk, szóval tartottuk őket, nehogy elaludjanak. Tehát Kun Miklós nagyon modern eredményeket hozott nekünk, és megengedő volt minden kísérletezéssel kapcsolatban. Így aztán a pszichiátria állóvizében elindult egy mozgalom. Füredi Jánossal terápiás nagycsoportokat csináltunk, közösségi szellemet vittünk az osztály életébe. Kun Miklós pszichológusokat vett fel, ami forradalmi tettnek számított akkoriban, és ezzel elindult egy tendencia, ami elősegítette, hogy a pszichiátria kilépjen a neurológia árnyékából.

mindez egybeesett az én személyes ambíciómmal. Abban, hogy 1982-ben elindíthattam a krízis-intervenciók osztályt, sokat segített Füredi János, és az akkor nyugdíjba vonuló Kun Miklós, aki egy rövid levélben arra kérte az egészségügyi minisztert, hogy hallgasson meg engem. Csehák Judit felvilágosultan állt a kérdéshez, és „pénzt, paripát, fegyvert”

adott. Velem tartott kollégám, Furi Anna, aki pszichológusként már a Korányi toxikológiáján foglalkozott suicid betegekkel és elkötelezettje volt a témának, ebből írta a doktori disszertációját is.

Mi volt a legfontosabb, amit megtanult Kun Miklóstól?

– Igazi bölcs mentor volt, sugárzott belőle, hogy milyennek kell lennie a pszichiáter-beteg viszonyoknak, és szerintem ez egy életre belénk ivódott. Egyenrangú félként foglalkozott a páciensekkel: ugyanolyan tisztelettel lépett oda egy egyetemi tanárhoz, aki éppen egy mániás fázis miatt volt az osztályon, mint a krónikus szkizofrén cigánylányhoz. Nem csoda, hogy a betegek valósággal várták a viziteket...

Mikor ébredt fel Önben az érdeklődés a krízis-intervenció iránt?

– A hetvenes években, amikor már egy-egy rendezvényen lehetett beszélni az öngyilkosságról. Azelőtt ez tabu volt, hiszen a tétel, miszerint a szocialista ember nem lesz öngyilkos, meglehetősen sokáig érvényes volt. Persze a valóság éppen ennek az ellenkezőjét mutatta, és elérkeztünk oda, hogy már nem lehetett tovább kendőzni ezt az ellentmondást. Csoportosan hordták hozzánk a hetedik kerületi Korányi toxikológiájáról a suicid betegeket, akik egy sajátos, feltáratlan területét jelentették a terápiás munkának. A téma iránt egyre nagyobb érdeklődés mutatkozott, a szakmai kollégium és valamelyest a minisztérium is foglalkozott vele, és

Külföldön akkor már ismert volt a krízis-intervenció?

– Elvértve. Azért világszerte újdonságnak számított, mert a szokványos megoldásokról az ambuláns ellátás felé toldott a hangsúly, ami egy újfajta speciális, dinamikus, gyors segítséget nyújtó szervezetet igényelt. Ez azt jelenti, hogy a korábbiaktól eltérően itt a cél az, hogy a beteg ne izolálódjon, ne szakadjon el a valóságtól, hanem minél előbb kerüljön vissza a természetes közegébe. Ez bizonyos átszervezéseket követelt meg, aminek eredményeképpen 24 ágygal megnyílt a krízis-osztály, majd rövid időn belül felállt az ambulanciánk és a telefonos lelki elsősegély szolgálatunk. Ez a komplex rendszer a kórház toxikológiájával szoros együttműködésben ideális szervezetté fejlődött.

Huszonöt évig foglalkozott krízis-intervencióval. Hogyan óvta önmagát és a kollégáit a kiégés ellen?

– Alapfeltétel, hogy csak az lépjen erre a vékony jégre, aki képes rajta járni. Tehát lényeges az egyén kiegyensúlyozottsága, de az is, hogy a csapat tagjai összetartóak legyenek, hogy az energia ne a belső konfliktusokra menjen el. Nem akarom idealizálni a dolgokat, mert adódtak feszültségek is, de arra mindig ügyeltem, hogy ne maradjon bennem kimon-

datlan indulat. Igyekeztem mind a magam, mind a munkatársaim számára lehetőséget biztosítani arra, hogy időnként valami mást csináljunk, friss levegőt szívjunk, feltöltődjünk. Mindenkit arra biztattam, hogy nézzenek körül a világban, vegyenek részt szakmai fórumokon. Akkortájt már a gyógyszerügyi szponzorációk révén egyre több lehetőség nyílt a külföldi kongresszusok látogatására.

Milyen tájakon járt?

– Az első külföldi utam 1968-ban Párizsba vezetett a férjemmel, éppen a diáklázadások idején. Emlékszem, rögtön elterjedt itthon a hír, hogy „a Nóra disszidált”. Pedig eszembe sem jutott... Persze hazajöttünk, és ettől kezdve minden lehetőséget megragadtam, hogy új tájakra menjek, új emberekkel találkozzak, új kalandokban vegyek részt. Európa legtöbb országában jártam már, a sorból csak Izland hiányzott, amit tavaly nyáron pótoltam. Különös, szürreális élmény volt és nagyon rossz idő. A nagy szerelem a Távol-Kelet a maga misztikus kultúrájával, Thaiföld és legfőképpen India, ahova szeretnék még visszamenni. Megragadtam Mexikó és Peru is, de érdekes módon abból, amit az idegenvezető elmondott az civilizáció épített maradványaiból, nem sok maradt meg bennem. Viszont jól emlékszem a gekkóra, ami szembenézett velem a falon, és azt se felejttem el, amikor a dzsungelszálláson bejöttek a majmok a szobánkba, és ugrálva keresték, van-e nálunk banán. Ma is hallom a csattanó hangot, ahogy a kifogott piranhák beleharaptak a szájuk elé tartott falevélbe. Nagy kedvencem még a mediterrán vidék, tavaly például a Szicíliához közeli Lipari-szigeteken jártunk. Arrafelé a tenger alatt működő vulkánok vannak, ami nem kis izgalmat keltett bennünk, amikor a kisebbik unokámmal bemerészkedtünk a helyenként forró vízbe.

Időnként tehát átlép az élet naposabb oldalára, hogy aztán élményekkel feltöltődve vesse bele magát a munkába. Huszonöt évig foglalkozott a szuicidológiával, majd ezt követte a drogprevenció.

– Ezt is a gyakorlati munka hozta, mivel sok drogfüggő beteg került be hozzánk, akiket nem tudtunk hova elhelyezni, ezért inkább elvállaltuk az ő kezelésüket is. Elegendő lett abból a szűklátókörűségből, amivel a drogosokat ellátó helyek viszonyultak a

betegekhez. Kezdetben szupervizorként és oktatóként dolgoztam a Drogstop nevű drogprevenációs szolgálatnál, majd a kilencvenes évek elején létrehoztam a Drogprevenációs Alapítványt. Ennek részprojektye a XV. kerületi rendelőintézetben működő drogambulancia, ahol ma is minden héten rendelek.

Nem lehet könnyű a drogos betegekkel...

– A betegek általában huszonéves férfiak, akiknek az anyjuk, sőt a nagyanyjuk is lehetnék. Tiszteletudóak, kedvesek, megpróbálják betartani, amit kérek tőlük, nincs velem bajuk. Ezt azzal érem el, hogy nem morális, vagy hatósági ítéletet képviselek, hanem megpróbálom megtalálni bennük az értéket, és olyan formában közeledni hozzájuk, amiben ritkán van részük. Ha például egy huszonöt éves, kallódó, drogos fiú ül előttem, akinek nincs állása és szállása, hazudik, lop, csal és csak a kábítószer érdekli, akkor arról beszélgetek vele, hogy mit tanult korábban, milyen tehetség szunnyad benne. Hamar kiderül, hogy jó a rajzkészsége, grafikusai képzettséget is szerzett, de ma sodródik. Megkérem, hozza be a munkáit, együtt nézzük végig a rajzokat és megpróbáljuk mindebből valahogy kibogarászni az elfedett értékeket. Persze, hogy hálás érte! Nagyon szeretem ezt a munkát, de azért igyekszem úgy beosztani az időmet, hogy a hétből legalább három szabadnapom maradjon. Ilyenkor alig várom, hogy betoppanjanak az unokák. A nyugdíjba vonulásom előtti időkből a családi szerepeim voltak, és szerencsém volt, hogy Attila fiam „normális” emberré nőtte ki magát, annak ellenére, hogy sokat voltam távol. Most viszont igyekszem minél több időt tölteni a családdal, amibe az is beletartozik, hogy minden évben együtt utazunk el valahová.

Idén a világ mely tájára készül?

– Provenca és Toscana között vacillálunk a barátaimmal. Tavaszra tervezzük az utat, autóval megyünk, hogy amikor kedvünk szottyán, megállhassunk, vörösbort kortyoljunk és gyönyörködjünk a tájban. Ha tehetném, vennék Toscanában egy kis házat, valahol a dombtetőn, körülötte szőlővel, nézném a naplementét és élvezném a csendet.

Boromisza Piroska

A reklám és a hiúság...

Te mennyire vagy hiú?

– Nagyon.

Bővebben?

– Maximalizmusra, tökéletes-ségre törekszem mind a külső, mind belső dolgaimban. Próbálok nagyon pozitívan alkalmazni a hiúság történetét, és az összes támadómat, aki negatívan próbálja meg beállítani a hiúságot, le tudom csitítani azzal, hogy mögöttem mindig 110 százalékos tudás is van.

Látszik, hogy hiú ember vagy. A külsődön, az öltözködéseden, a frizurádon, és a felkészültségeden is. Örültél a témának?

– Jó téma a hiúság, hiszen a többmilliárdos reklámpiac ebből él. A kommunikáció puha iparág, olyan, mint a focí, mindenki ért hozzá. Az emberek utálják a reklámokat, az egész iparág egy percepción alapul, hogy jól döntünk, amikor vásárolunk. Az emberek 80 százaléka nem szívesen vallja be, hogy hol van éppen, inkább azt, hogy hová tart. Ha bárkit beszkenelünk a laptopja, autója, ruhája, táskája alapján, egészen más kép alakul ki róla, ha

Tom Hidvégi Prágában él, a Laboratory reklámcég vezetője. Azzal kezdte a cégnél, hogy a szó szoros értelmében lebontotta a szobák közötti falakat, munkatársaival együtt hordták el a törmeléket. A The Huffington Post bloggere, közben előad a Corvinuson és a MOME-n (Média Design Tanszék) tanult Németországban, Japánban, és ahogyan a ceglédi rendezvény „Az orvos, a beteg, és a hiúság” blokkjában tartott előadásából kiderült: remek reklámszakember. És kiderült valami más is.

átszkeneljük, más cuccokkal. Az egész buli alapja a hiúság, ezért van szükségünk a márkákra. Nagyon fontos, hogy emocionálisan jutunk el a választáshoz, mégis az marad meg bennünk, hogy racionálisan döntöttünk. Nemzetközi kutatások igazolják, hogy egy jó kampány hatására képek vagyunk háromszor annyira megvenni valamit, ami feleannyit sem ér.

Mit használsz reklámszakemberként elsősorban? A televíziót, vagy az internetet?

– Egyre erősebb a reklámpiacban a közösségi média alkalmazása, egyre nagyobb szerepet

játszanak a saját maguk teremtette közösségi média sztárok, a magamutogató feltöltők. Itt van Kim Kardashian példája, 53 millió követője van! Applikációkat lehet letölteni róla. 3 euróért például a sminkjéről. Ha 10 millió ember tölti le, az is 30 millió dollár. A televízió sugározza a reklámok 70 százalékát. A tv és a közösségi média belekényszeríti az embert, hogy ő is hiú legyen, Nike cipőben fusson, megigya az energiatalt, és boldog legyen tőle. A közösségi média szerepe nagyon fontos a hiúság alakításában. Élő példa egy presztízmárka megjelenése Budapesten tömegmárkaként. A H&M Vörösmarty téri boltjában

a Balmain exkluzív kollekciója röpké egy óra alatt elfogyott, ölték egymást az emberek az 500 ezer forintos limitált szériájú kabátokért. De Prágában is ez volt a helyzet. Az igazi hiúság kérdése, hogy Magyarországon nem számít célcsoportnak a 60 feletti korosztály. Elképesztőnek tartom, hogy minket ez nem érdekel. Amerikában egészen másképpen van, aktív célcsoport a hatvanasok, akik autót vesznek, házakat újítanak fel, tökéletesen néznek ki a ráncatlan arcukkal!

Japánban is jártál egyetemre. Mi az, ami a japán kultúrában a leginkább különbözik az európaiaktól?

– A tokiói Hitotsubashi egyetemen tanultam. A japánok sokkal vizuálisabbak nálunk, és egyáltalán nem hiúak. Kobayashi san a Honda innovációs igazgatója volt, elmesélte, hogy ők már úgy tervezték a gyáraikat, hogy újrafelhasznált vizet alkalmaztak az 1960-as évektől. A Mercedes mostanában jelentette ki, hogy náluk zöldmezős beruházásban épül minden, a Honda meg nem mondta, hogy ja, nálunk már 50 éve ilyen. Itt azért kiderült, hogy a japánok mennyire negatívan értelmezik a hiúságot. Mi erre azonnal úgy reagáltunk volna, hogy ugyan már te Mercedes, hogy jössz ahhoz, hogy ezt bejelentetted? Mi már 50 éve így csináljuk.

Mit vettél át a japánoktól?

– Azt, hogy zavart környezetben is meg kell tanulnunk fókuszálni.

Milyen a zavart környezet?

– Például a trénerem mellett állt, és azt kiabálta a fülembé, hogy hülye vagy, hülye vagy, hülye vagy, és így kellett megírnom egy egész prezentációt.

El tudtál vonatkoztatni ettől?

– Az elején nem, és ez egy sírógörccsig menő történet volt, de baromira megtanít arra, hogy ténylegesen tudsz-e introvertált maradni, ki tudod-e teljesen zárni a külvilágot.

Prágában élsz, most Magyarországon adsz elő, máskor Angliában. Bejárod a világot?

– Ez is egyfajta hiúság. Rossz volt látnom éveken keresztül, hogy amerikai vagy angol szakemberek járnak a világot, és arra gondoltam, hogy ebből én hiúsági kérdést csinállok. Addig járom én is, amíg nem írhatok a Huffington Postnak, amíg nem érek el nemzetközi sikereket, amíg nem kapok egy nemzetközi díjat, és amíg

meg nem hívnak nemzetközi konferenciákra. Igen, hiúsági kérdés a számomra, hogy nemcsak az amerikaiak és az angolok tudnak beszélni a szájukkal, hanem egy magyar is.

Hol született ez a magyar?

– Békéscsabán. A belső motívációt az ember otthonról hozza, hogy tökéletes legyen, hogy az igényesség, és a merész álmok után azt mondhasa: meg is teszek mindent az álmaim megvalósításért.

Milyen gyökerek, és milyen anyagi körülmények kellettek ehhez?

– Szabadság és bizalom. A szülő – a mérnök apa és bírónő anya – bizalma abban, hogy tudja, olyan értékekre tanítja meg a gyereket, amelyek megerősítik. Amelyek iszonyatos szabadsággal vértetik fel, annyira, hogy pontosan tudja, bármibe belevághat, mert sikerülni fog... ez az igazi muníció.

A szüleid abszolút támogatták a karrieredet?

– Amikor odaálltam eléjük 11 évesen, hogy én Oscar-díjas színész leszek, nem azt mondták, hogy nem lehetsz. Semmire nem az volt a válasz, hogy felejtsd el, hanem megmutatták, hogyan érhetem el. És ez egy nagyon nagy különbség. A magyar oktatás egy szelektív oktatás szórjuk ki a szarját, az elit bent maradhat és végiggürölheti. A végén kijön belőle attól függetlenül, hogy tehetséges-e. Mennyivel jobb az

amerikai, ahol van egyfajta befo-gadó oktatási rendszer, ahol arról beszélhetünk, hogy a professzor azért próbál segíteni, mert azt akarja, hogy nekem sikerüljön, és jó szakember lehessen. Magyarországon azt érzi az ember, hogy csak azért is betart, nehogy már átmenjek azon a kurva vizsgán.

Tehát vannak hazai tapasztalataid is. Az Oscar-díjas színész álomból hogyan lett egy másik álom?

– Úgy lettem reklámszakember, hogy ezek az illúziók elmúltak. Érdekes, mikor az ember eljut egy pontra, és azt mondja, hogy már nem lehetek színész. Elérkezik az idő, amikor már egészen biztosan nem lehetsz valami. Egyébként mindig azt gondoltam, hogy olyan pályára kell mennem, ahol fel tudom használni azt a fajta nonverbális kommunikációs érzékenységet, hogy tudok olvasni az emberek fejében, gesztusaiban. Jó érzés látni, hogy körülbelül mi mehet végbe a másikban. Az volt mindig a véleményem, hogy mindenki beleszól a reklámokba, és mindenki azt hiszi, hogy ért hozzá.

Te értesz hozzá?

– Igen, ez egy tudományág, és belepofázni lehet, de csak akkor értesz hozzá, ha megtanulod. Amikor a diákjaim előadás közben megkérdezik, hogy mi változott a szakmai pályafutásomban, akkor mindig azt szoktam mondani, hogy amikor elkezdted a pályát akkor 70 százalék a mellébeszélés és 30 százalék a tudomány. Amikor ez megfordul, és 70 százalékkal mész egy úton, és már csak 30 százalék a mellébeszélés, na, akkor vagy jó helyen. Nagyon fontos a neuromarketing, amiről itt is beszéltem, ez a legtöbb munkánk alapja. És legalább ilyen fontos a kommunikáció, vagyis hogy lássunk olyan összefüggéseket, amiket csak más területekkel folytatott kollaboráció során ismerhetünk fel.

Reklámszakemberként használod, vagy kihasználod az emberek hiúságát?

– ...hmm ez egy jó kérdés. Azt hiszem, kihasználom.

Nem okoz neked lelkiismeretfurdalást, hogy olyan terméket szólsz rá másokra, amiről a szíved mélyén tudod, hogy csak az ostobák veszik meg?

– Nem. Arra figyelek csak, hogy a célcsoport igényeinek megfelelően kommunikáljunk. Mert ha nem lenne fogyasztói igény, akkor nem tudnánk eladni a terméket. Az ember nem tud összeállítani egy profilt saját magáról, hiszen a potenciális vásárló általában nem tarja magát hiú embernek. Ez mit jelent neuromarketing szempontból? Nekem csak meg kell adnom az ő igényeinek megfelelő fogózkodókat, kapaszkodókat, és aztán meglátjuk, hogy mi lesz belőle.

Melyik volt a legsikeresebb kampányod, amire büszke vagy?

– Arra vagyok a legbüszkébb, amikor sikerül egy termék hosszú távú stratégiáját elfogadtatni.

Mondj egy példát!

– Nem árulhatom el.

Nem mondhatod el, hogy mi volt a te sikeres terméked?

– Nem bölcs dolog elárulni, hogyan befolyásolja az ember a fogyasztókat. Itt van például a Patek Philippe óra 43 millióért! Ha valaki sokallná 10 millió körül is, de igazán jutányos áron 1.721.110 forintért is megveheti itthon! A híres svájci cég forgalma megemelkedett, amikor kitalálták a szlogent: csak megőrzésre a következő generáció számára.

Lapozzunk! Mondtad, hogy pánikbeteg voltál.

– Még az vagyok.

Ez a tény összefügghet a hiúsággal?

– Igen. Borzasztó hiúsági kérdés, hogy elfogadom-e? Nagyon sok időbe került, hogy elfogadjam a pszichiáterem diagnózisát. Én a mai napig nem hittem el, hogy pánikbeteg vagyok. Talán most kezdem elfogadni, kimondani, elhinni. Talán azért változott meg

az attitűdöm, mert már 2 éve szenvedek, akkor jelentkezett először.

Szenvedsz?

– Rohaim vannak, és elvisz a mentő.

Olyankor izzadsz, elájulsz?

– Persze, itt is megszédültem, itt van a gyógyszer a zsebemben. Németh Attilához járok, arra gondoltam, hogy ha elájulok, akkor csak megment. Az előadás alatt az ő metakommunikációja segített abban, hogy elkerüljem a rohamot! Volt két nagyon súlyos betegségem, amikről azt feltételeztük, hogy enyhe lesz. Aztán kiderült, hogy tévedtem, és a pánikbetegségem egy poszt-traumatikus stresszből jön. Ha szúr valamim, azonnal rosszul leszek, képtelen vagyok kontrollálni az állapotomat. Annyira megjedek ilyenkor, hogy jön a halálérzet, és borzasztóan érzem magamat.

Gátolja a munkádat?

– Elmondom neked, hogy először azt hittem, azért hívnak meg ide, mert 2 éve nem tudok meggyógyulni. Egyébként persze, hogy gátolja. Sohasem tudom, hogy mennyi időm van, és úgy oktatni, kampányt tervezni, hogy 15 perc múlva jöhet a halálérzés! Na, azt nem kívánom senkinek! Azt hittem, hogy van valami rejtett betegségem, amire nem jönnek rá a hülye orvosok, és ezért hablatyolnak erről a dilis izéről, a pánikbetegségről. Nekem semmi lelki bajom nincs, pontosan ismerem magam, és irtó nehéz felfogni azt, hogy az agyam nem azt csinálja, amit szeretnék, és hogy ez tényleg csak egy pánikbetegség.

B.Király Györgyi

A védőkép a Balatont hozza elélem...

Megjelenése vonzó, ízlése, eleganciája lenyűgöző. Szerencsés külseje adomány. A többiért, amit elért az életben már keményen megküzdött. Világéletében szorgalmasan tanult, az újdonságokra mindig érdeklődéssel reagált és ez így van a mai napig. Kecskeméten lakik és

praktizál, Szolnokon született,

Kiskunfélegyházán nőtt fel, Szegeden végzett az orvosi egyetem általános karán, valódi alföldi kötődés jellemzi Mátyássy Adrienn pszichiáter főorvost. A Balatonfelvidék szeretete férje révén erősödött meg benne.

Az interneten fellelhető információk természetesen szűkszavúak, tényszerűek. Abból nem derül ki, hogy milyen családi környezetből mi indít az orvosi pályára egy jól tanuló, minden iránt fogékony kislányt?

– Kiskunfélegyházán négytagú családban nőttem fel, édesapám agrármérnök volt, majd később egy szakirányú iskola igazgatójaként ment nyugdíjba. Édesanyám védőnői végzettséggel egy bölcsődét vezetett. A húgom, Bea gyógypedagógus lett. A középiskolai évek alatt szívesen és sokat olvastam, szerettem a szépirodalmi műveket és a történelmi

témájú könyveket. Kezdetben a jogi pálya vonzott. Mi tagadás a pszichológia legalább annyira érdekelt. Ez utóbbi erősítette meg bennem: orvos leszek. Az egyetem felvételiztető bizottsága nem így gondolta, nem vettek fel.

Következett az áthidaló megoldás.

– Elmentem egy évre egy házi orvos mellé orvos írónak. Emberek között akartam lenni és közelebbről látni a gyógyítás hétköznapijait. Persze nem tettem le az eredeti elképzelésemről.

Nagy tapasztalás lehetett az élet iskolája, hiszen ebben az életkorban még nagyon kritikus az ember.

– Ez velem is így volt. Szemlélődtem, tanultam, és amit láttam, hallottam elraktároztam magamban. Nagy volt bennem a megfelelési kényszer. Szorongtam magamban, vajon jól csinálom-e a munkám. Közben készültem az újabb felvételire. Másodszorra sem vettek fel Szegeden, pedig egy barátnőmmel már albérletet is találtunk. Egy neves történészprofesszor

özvegye lett a főbérőnk, nagyszerű, művelt, kedves hölgy, aki pártfogásába vett. A felvételi bizottság elnöke egy híres pesti szemészprofesszor hölgy, a barátnője volt. Őt kérte szóljon az érdekekben, nézzen utána miért utasítottak el. Kiderült a fatális véletlen: valójában igen jól vizsgáztam, valamit elnéztek...

Fortuna ezek szerint mégis a kegyeibe fogadta és medika lehetett. Nálunk, ha valaki szép is, okos is és nőnek születik többszörösen kell bizonyítania az életben.

– Erről, főként a legutóbbiról tudnék mesélni, de nem szándékozom. Felejt-hetetlen egyetemi évek következtek. Az ápolástan gyakorlaton sok olyan dologgal szembesültem, amit ma is használok a hétköznapi életben. Ágyat húztam, fürdettem időseket, ekkor láttam meg a test elváltozásait az évek múltával, és kezdtem megérteni összefüggéseket. Elég megrázó volt. Egy hónap volt a kötelező idő még három hétig ott maradtam, és sok év elteltével is emlékszem azokra a hetekre. A későbbi tanulmányaim idején már neurológus akartam lenni. Elektrofiziológiai témában írtam szakdolgozatot, a diploma átvétele után a szegedi neurológiai klinikán szerettem volna dolgozni. Az államvizsgán Szűcs Attila professzor úr vizsgáztatott és szerencsémre úgy vélte alkalmas vagyok pályakezdőként nála gyakorolni. Így kerültem Kecskemétre az általa vezetett Bács-Kiskun Megyei Kórház pszichiátriai osztályára. Ez ma a Szegedi Orvostudományi Egyetem Oktató Osztálya.

Őn pedig megbízott vezető főorvosnak, addiktológusnak, pszichiáter szakorvosnak, sőt rehabilitációs szakorvosnak is. Osztályán 45 aktív és 58 rehabilitációs ágy várja a betegeket, s

hogyan végzi: bizonyítja nemrég kapott miniszteri dicsérete is. Nem tudom, miként osztja be az idejét, de budapesti találkozásunk előtt a férjével, Kelemen Oguz professzorral, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Magatartástudományi tanszékének vezetőjével éppen egy pesti színház előadását nézték meg.

– Megesik ez velünk Kecskeméten is. Szívesen megyünk ott is színházba, vagy akár Szegeden. A Pesti Magyar Színházban egy remek produkciót láttunk a Házasságon innen, házasságon túl című Hay János darabot. Férjem szülei a fővárosban élnek, a testvéreivel is tudunk ilyenkor hétvégén néha találkozni. A gyerekek is szívesen jönnek velünk a nagyszülőkhöz. Fiúnk, Barna Kadosa 13 éves a kislányunk, Kincső 8 esztendő. Az idővel gazdálkodni valóban nem könnyű, de szükséges. Különben nem fért volna bele, hogy a PhD-hoz nemrégiben levizsgázzam a német nyelvből is az angol mellé.

Hallom, hogy a férje Szeged és Kecskemét között naponta közlekedik.

Nem lehet könnyű így gyereket nevelni.

– Ráadásul privát rendelésem is van, sőt Kiskunfélegyházán az Idősek Otthonát is látogatom. Természetesen figyelünk a gyerekeinkre és minden szabad percünket együtt töltjük. Utazunk itthon és külföldön egyaránt. A téli szezonban apuka sítzik a gyerekekkel, én csak gyönyörködöm bennük. Tavaly Orvietóban jártunk, az úti cél idén is Olaszország. A nyáron Assisibe szeretnénk eljutni. A nagyszülők révén a Balaton északi partján vakációznak a gyerekek, magunk is szívesen autózunk a nyaralóba. Hogy többször eszembe jussanak az ottani szép napok, a számítógépen a védőkép a Balatont hozza előm.

Annyira emberi, hogy muszáj leírnom. Élete legemlékezetesebb pillanatai: a diploma átvétel, a házasságkötés, a fia, a lánya születése és a férje egyetemi tanári kinevezése volt vallja meg Adrienn a beszélgetés végén fátyolos tekintettel.

Várhegyi Andrea

Tavaly júniusban komoly médiafigyelem kísérte a Nyíró Gyula Kórház addiktológiai osztályának felhívását, amelyben az épület mögötti téglafal lefestéséhez kerestek graffitiseket. Több tízezer Facebook-megosztás eredményeként közel hetven graffitis ajánlotta fel a segítségét, így az összefogásból igazi siker sztori született: az addiktológia külső-belső tereinek megújítását célzó Nyíró Nyár projekt keretein belül elkészültek az első alkotások. Ezzel persze a „Fogadd örökbe a Nyíró falát!” akció nem ért véget.

A Nyíró Gyula Kórház – OPAI addiktológiai osztályán két éve folyik országsszerte elismert szakmai munka. A szakemberek a közösségi orientáltságú kezelésben hisznek: betegek helyett kliensekben gondolkodnak, őket igyekeznek a változás útjára, az örömteli józanság irányába terelni. Az Addiktológiai Osztály működéséről az osztályvezető főorvos, **Petke Zsolt** mesélt:

„Az addiktológiai osztályon – az Országos Intézzé váló alakulás során – a szakmai program átalakításával kezdtük a munkát. A szerhasználat legalább annyira a közösség, mint az egyén prob-

lémája, emiatt egy pszichoterápiás és szocioterápiás, csoportos foglalkozásokra épülő felépülési modellt dolgoztunk ki a jelenlegi szakmai trendekkel megegyezően, a non-profit, elsősorban szociális szféra intézményeinek közreműködésével.

Első lépésként 2013 januárjától bezárt az addiktológiai-pszichiátriai osztályokhoz rendelt Kijózanító állomás, az alkoholmérgezetek detoxikálása országosan is intenzív terápiás feladattá vált. Klienseink ellátásában bevezettük az előgondozást, a szocioterápiás, az önszegítő, valamint a felépülésben levő szenvedélybetegek által tartott csoportokat,

számos művészetterápiás- és színházfoglalkozást, sport- és szabadidő-tevékenységet. Az osztályon jelenleg 23 fajta terápiás csoport működik"

A főorvos úgy véli, a hatékony munkához a magas szintű gyógyító tevékenység mellett megfelelő környezetre is szükség van: e törekvés eredményeként született meg a „Fogadd örökbe a Nyíró falát!” program, melynek keretében levelet küldtek azoknak, akikről úgy vélték segíthetnek új, színes ruhába öltöztetni az épületeket közre fogó rideg téglafalakat.

„A közösségi orientáltságú kezelésben hiszünk: betegek helyett, kliensekben gondolkodunk, őket

motiváljuk a változásra, az örömteli józanság irányába. Mindez nem könnyű repedezett, hámló falak között. A felépülést támogató közösség születéséhez az együttgondolkodás és a magas szintű gyógyító tevékenység mellett megfelelő környezet is kell, hogy hátteret biztosítson a józanságot célzó kemény lelki munkának. Ennek a környezetnek a felújításhoz kerestük/keressük azokat a lehetőségeket és támogatókat, akik érzik és látják a falak között zajló felépülés munkájának fontosságát.”

Júniusban tehát megszülettek az első képek, szeptemberben – a második szakaszban – pedig a külső fal 32 darab, kb. 4-5 négyzetméteres darabjait festették ki az önkéntes művészek. A két napos rendezvényen énekesek, zenészek is szórakoztatták az érdeklődőket.

„Igazi fesztivál kerekedett az udvaron; nem csak graffitisek, hanem zenészek is ellátogattak hozzánk. A falfestés két felvonásban zajlott: először a graffitisek, akik a Facebook felhívásra jelentkeztek, a saját stílusukban festettek valamit – a falakat

*nonfiguratív elemek éppúgy öltöztették, mint például a Star Wars figurái. Ezt egy zsúrizés követte, melynek során eldőlt, hogy melyik stílusban születesenek meg a végleges festmények, vagyis a képeket levakolták, és az „első kör” nyertesének a koncepcióját követte az összes többi művész – ennek eredménye a falak jelenlegi „öltözéke” – meséli az addiktológiai osztály főnövére, **Ruprecht Mariann**. – Szeretnénk egy olyan fizikai környezetet teremteni, ahol valóban lehet épülni. Az addiktológiai osztályon ez különösen fontos, hiszen itt kezeljük a legsúlyosabb szenvedélybetegségben küzdőket. Reméljük, hogy hosszú távon nem csak a fal fog megújulni.”*

A józanodás, felépülés tematikája mentén készülő 32 falkocka mindegyikére egy-egy kép került, a graffitik anyagköltségeit kórházon belüli források, továbbá gyógyszercégek – különös tekintettel az Egisre – és magántámogatók hozzájárulásai fedezték.

A felújítás ezzel természetesen nem ért véget; a következő szakaszban a belső terek kerülnek sorra; kisebb létszámú kórtermekké alakítják a 9-10 ágyas, zsúfolt termeket, felújítják a burkolatokat és olyan közösségi tereket hoznak létre, ahol a zene, a színház és a pszichodráma erejével támogatják majd a felépülés folyamatát.

Bulla Bianka

A lélek színháza Cegléden

Magyar Pszichiátriai Társaság és a Psychoeducatio Alapítvány közös szervezésében tavaly novemberben 22. alkalommal rendezték meg az Őszi Pszichiátriai Napokat Cegléden. A két fő témáról: a pszichiátriáról és a színházról már olvashattak, sőt az orvos a beteg, és a hiúság kapcsolatáról is. Következzék most a bevezető foglalkozás Erdélyi Ildikóval, Németh Attila előadása és egy izgalmas kerekasztal beszélgetés rezüméje!

Erdélyi Ildikó a Károli Gáspár Református Egyetem Professor Emeritusa először mesél és vetít. Izgalmas képek és történetek követik egymást, többek között arról, hogyan ismerkedett meg Mérei Ferencsel, hogy magyar-francia szakosként a doktorija után Moscovicinél tanult Párizsban – Serge Moscovici, a francia szociálpszichológia nagy alakja, a szociális reprezentáció elmélet megalapítója – ő ismertette össze őket. Ettől kezdve a három szál, az irodalom, a szociálpszichológia és a klinikai munka egymás mellett futott az életében.

Aztán jött a nagy kaland, 1987-ben nyert egy OTKA pályázatot, így el tudta indítani a drogosokkal kapcsolatos kutatásait és megnyitotta az első magyar Drogambulanciát a Lipótmezőn.

A nyolcvanas évek végén kiment Párizsba, a Claude Olivenstein doktor vezetése alatt működő Marmottan Orvosi Központba. Olivenstein a drogosok speciális terápiáját dolgozta ki, nagyon jól felépített rendszerben folyt a kezelés orvosokkal, pszichológusokkal, szociális munkásokkal és diplomás ápolókkal.

Csoportban folytatta a képzést a csoportközpon-
tú pszichodrámaival. A klasszikus pszichodramát Jacob L. Moreno feleségétől és munkatársától, az egykezű Zerka Morenótól, és Zerka tanítványától, Teszáry Judittól tanulta. Röpködnek a nevek és a sztorik. Például, hogy úton Bolognába Méreivel a vonaton, a kalauz egészen váratlanul megosztotta velük az általa elkövetett feleséggyilkosság történetét. A határig elmesélte hogyan mérgezte meg, és hogyan dobta a kútba az asszonyt.

Ildikó jókedvet varázsol!

Az analitikus pszichodráma képzést is Párizsban kezdte, majd Budapesten a Mérei-féle Műhely

Aztán következik a lélek színháza: pszichodrámaiban. Ildikó jelentkezőket kér, erre 15 pszichiáter ül át gondolkodás nélkül az asztal másik oldalára. A feladat egy szabad vers, arról, ami éppen foglalkoztatja őket. Van, akinek az életkora, az évek múlása tesz szorongóvá, a másik legfrissebb élményét a bolyongást, osztja meg a résztvevőkkel, hiszen a ködben alig találta meg a szállodát. A harmadik egy vezetői döntéssel szembesíti a jelenlévőket. Az ismerős régit, vagy az ismeretlen új jelöltet válassza? Aki egyébként jobb, mint a régi.

Az életkort ábrázolók a szemük előtt alakulnak roskatag, görnyedt hátú öregasszonnyá, középkorú

A foglalkozás eredménye: ha van egy jó pszichodráma szakember, ha vállalkozó szellemű hallgatók veszik körül: a jókedv nem marad el, Erdélyi Ildikónak sikerült elővarázsolnia!

Mi van a gőg és kishitűség között?

Németh Attila dialektikus megközelítésében bár a „Hiúság? Ki nem?” után kérdőjel szerepel, előadása után a

nővé, kisgyermekké, sőt a földön ülve anyja hasában kuporgó magzattá. Ezt ketten is választják: ők az ikrek. Aztán mindenki kap egy mondatot Fadgyas Ildikótól, amit persze el kell játszania.

Az eltévedők perceként belül az állatkertben találják magukat, ahol a legkülönbözőbb állatok jellemzébe bújnak. Jön az ugri-bugri nyuszi, az apját simogató oroszlánkölyök, a papagáj, a medveboc, és a meglett szakemberek a szemünk előtt nyílnak ki, válnak játszadózó gyermekké.

Aztán jönnek a vélemények: „Én szerettem medve lenni!”, „...örültem annak, hogy a pszichodráma módszerével kreatívak lehettünk!”, vagy: „az öregségben egy jó dolog van, hogy az embernek vannak unokái!”. A másik: „az emberi élet örök vándorút, örök újrakezdés”; aztán: „Az emberek segítőkészek, legalább két embert kell megkérdezni arról, hogy merre menj! Ha ketten mondják ugyanazt, az már információ.”

hallgató hajlamos úgy válaszolni, hogy: nincs olyan, mindenki. Stílszerűen azzal kezdi mondandóját, hogy már az is hiúság, hogy rögtön jelentkezett az előadás megtartására.

Majd rögtön az is kiderül, hogy ami az ember életében jó, az benne van a 7 főbűnben. Ezek a pedig a következők: superbia (kevélység), avaritia (fősvénység, kapzsiság), luxuria (bujaság, fényűzés, kéjelgés), invidia (irigység), gula (torkosság, mértéktelenség evés-ivásban), ira (hirtelen harag, indulatosság), acedia (a jóra való restség).

Felidézi Dante Isteni színjátékát, ahol a hét főbűnt elkövetőket nem a pokolban, hanem „csak” a purgatóriumban, a tisztító tűzben láthatjuk viszont. Kifejezetten szellemes momentum, hogy a gőgösök a purgatóriumban köveket cipelnek, így folyton lefelé kell nézniük, hiszen életükben fennhordták az orrukat! Hallhatunk a kis gőgösökről, a kis ke-

Hieronymus Bosch: A hét főbűn és a négy utolsó dolog

vélyekről, sőt legtöbbször saját életünkben is tudunk példákat sorolni róluk – rendőrök, bírók, hivatalnokok, politikusok – hiszen sok bosszúságot okozhatnak (okoztak már) azzal, ha visszaélnék pozíciójukkal, helyzetükkel.

A kevélység és a gőg rokon értelmű szavak, a pszichopatológiában a nácizmus sorolható ebbe a fogalomkörbe. Mindegyikre jellemző, hogy a hiúság mellett megtalálható az arrogancia is.

A képlet valami ilyesmi: kevélység, gőg, nácizmus = hiúság+ arrogancia. Persze nehéz megtalálni az arany középutat a gőg és a kishitűség között: „Nem követni a kítűnés vágyának természetes szabályát, egyet jelent a kishitűséggel, mely méltatlan az emberhez, ugyanakkor túllépni rajta, kiemelkedni pedig már kevélységet.”

Különös hajtóerő a hiúság, remek példa erre a legendás bokszoló Mohammed Ali, aki azt hirdette magáról, hogy ő a legjobb, és azzá is vált.

A büszkeség, persze nem keverendő össze a hiúsággal, hiszen az előbbi alapja az egészséges egoizmus „amikor erényünk, szépségünk, gazdagságunk vagy hatalmunk tudatában – elégedettek vagyunk önmagunkkal” (Hume: Értékezés az emberi természetéről).

A büszke embernek van mire büszkének lennie, a hiú meg szebb képet fest magáról a valóságnál, hogy jobban elfogadja, értékeli őt a környezete, ezért kitalálja magának a nem létező diplomát, a professzori címet, a nyelvvizsgát. És ne feledkezzünk meg arról sem, hogy a hiúság kiterjeszhető a feleségre, férjre, gyerekekre, házra, autóra! Németh Attila azt is mondja, hogy a férfiúi hiúság külön kategória. Az új évezred férfi ideálja az Adonisz komplexusban szenvedő acélos testű félisten, aki fiatal, kisportolt, sikeres, gazdag, és természetesen az ágyban is jól teljesít. Aztán következik egy figyelemre méltó európai statisztikai felmérés eredménye:

1972-ben a megkérdezett férfiak 25% volt elégedetlen a testével, 1985-ben 34%, 1997-ben 43%, 2001-ben 52%, jelenleg a 30 év alatti férfiak 67%-a tartozik az elégedetlen kategóriába!

Elhangzik néhány szemléletes példa az orvosi hiúságról, elit klubokról, díjakról, meg arról, hogy egyes egyetemek számára snassznak bizonyult befogadni a pornóiparból milliárdossá vált Gattyán György diákoknak szóló ösztöndíját, merthogy nekik ugyan nem mindegy az sem, hogy ki alapítja a kutatásokat, a tudományos fejlesztéseket támogató ösztöndíjakat. Aztán jön a tanulság, a Republic dalával: „Légy, aki vagy!”

Zsigerből és gyomorból döntünk!

A hiúság témáját vitte tovább egy kerekasztal beszélgetésben Szirmai Imre, Frecska Ede, Tom Hidvégi és Baráth Zoltán színművész Egerből.

Szirmai Imre a Semmelweis Egyetem neurológus professzora moderátorként hangsúlyozta, hogy igazságtalan a mondás, amit egyébként Arany János fordított Shakespeare Hamletjéből. „Hiúság asszony a neved”. Hiszen, ha mást nem is idézünk, Németh Attila az istenek példáin keresztül bizonyította, hogy ez nem igaz. A hiúság ellentéte egyébként a szerénység, ami közel áll a kishitűséghez, és nem igazán pozitív jelzőként használatos manapság. Kérdésére – hogy jó dolog, ha valaki hiú? – **Tom Hidvégi** egyértelmű igennel válaszolt. Már csak gazdasági szempontból is jó, hiszen a reklám ágazat mellett más fogyasztói ágazatok is az emberi hiúságra épülnek.

Frecska Ede a Debreceni Egyetem Pszichiátriai Tanszékének vezetője az emberi agy működésével modellezte a helyzetet, hangsúlyozva a tudattalan döntések, ebben pedig a bal agyfélteke szerepét. A bal félteke már réges-régen döntött, mielőtt tudatosítanánk egy-egy szituációra adandó válaszunkat. A tudomány gögje, mindent racionálisan akar megmagyarázni, és abból indul ki, hogy amit nem tud, az nem is létezik, az nincs! Tom megerősíti az elhangzottakat: „Zsigerből, gyomorból, aztán szívből, és csak negyedszerre döntünk agyból! Az agy a leglassúbb, ezt használja ki a neuromarketing. Nemcsak a hiú embereknél, mindenkinél.”

Gyorsan jön egy bejátszás, ahol az EEG szemüveget viselő vásárló akaratlanul is elárulja, mit pászta tekintetével, hová figyel a boltban. Így sűg a neuromarketingnek, nyilván ideteszik a legdrágább árukat, és azokat is, amiktől gyorsan meg akarnak szabadulni.

Baráth Zoltán színművész Egerből megosztotta hallgatósággal, hogy a Gárdonyi Géza Színházban a Hó királynőt próbálják éppen, egy feszített időszakban léteznek, és ő éppen most kért engedélyt a direktortól, hogy részt vegyen egy hiúságról szóló konferencián!

Senki nem csodálkozott azon, hogy miért megy el – itt feláll, hogy mindenki láthassa –, mert a színész hiú! „Nekünk a testünk, a hangunk az eszközünk, nehezen viseljük a kritikát, azt hisszük, hogy a mi személyes lényünkre vonatkozik, pedig a megformált karaktert éri. Feleki Kamillnak volt egy fekete notesza, ha megsértődött valamiért, beírta a dátumot, és egy hónapig nem köszönt az illetőnek. Egész egyszerűen szüneteltette a barátságot. Utána mintha mi sem történt volna a nyakába borult az illetőnek. Egyszer megharagudott Honthy Hannára, és utasította feleségét, Fikét: bontsa ki Hannácska képét a terítőtől! Letelt az egy hónap, majd jött az újabb utasítás: vissza kell varrni a művész nő képét!”

Babszem Jankó Gyermekszínház

Kiderült, hogy rendez is, méghozzá gyerekeknek. Úgy véli, az a legfontosabb, hogy a gyerek ne találkozzon hazugsággal a színpadon! „Milyen nyomot hagyunk, mi hiú színészek? A darabjainkat, a játékkunkat. A legtöbbször nem marad szórólapp, se plakát, se kép, de fontos ez, ha meghaltam?”

Ahogy Szirmai Imre az elején, ő is kiemelte, hogy a hiúság antinómiája szerénység, kishitűség. Mindegyiknek megvan a maga veszélye: hamissá válik az értékteremtésünk.

B.Király Györgyi

„A pszichiátria jövője – utazás időben és térben”

Az évek során megszokhattuk, hogy az MPT vándorgyűlésére mindig januárban kerül sor. Az idei májusi dátum azt sejteti, hogy rendhagyó konferenciára számíthatunk...

– Társaságunk nagy álma volt, hogy nemzetközi konferenciát szervezzünk, amiről hosszas tárgyalásokat folytattunk az Európai Pszichiátriai Társaság (EPA) vezetésével. A lehetőségek mérlegelését követően, a költségvetésünk korlátozott volta miatt azt láttuk reálisnak és megvalósíthatónak, hogy az MPT soron következő vándorgyűlésének keretében, nemzetközi blokkok beiktatásával állítjuk össze a programot. Azért időzítettük májusra a rendezvényt, mert a nívós szakmai program biztosítása mellett a szabadidő eltöltését is vonzóvá kívántuk tenni az ideérkező vendégek számára. A tavaszi konferencia lehetőséget kínál arra, hogy a külföldi kollégák megismerhessék Budapestet, és gyönyörködhessenek fővárosunk turisztikai látványosságaiban is.

Kik lesznek a meghívott külföldi előadók?

– Megtisztelti jelenlétével konferenciánkat Wolfgang Gaebel professzor, az EPA elnöke, akit társaságunk tiszteletbeli tagjává fogad. Ebből az alkalomból a má-

konferenciára készül a Magyar Pszichiátriai Társaság (MPT), ám ezúttal rendhagyó módon nem januárban, hanem május 25–28. között kerül sor a szakma tudományos seregszemléjére. Arról, hogy milyen tervekkel, elképzelésekkel készülnek idei vándorgyűlésükre a pszichiáterek, Dr. Sós Évát, az MPT főtítkárát kérdeztük.

jus 25-i megnyitó plenáris ülésen fog előadást tartani az európai pszichiátria előtt álló kihívásokról. Jelezte továbbá részvételét az Európai Pszichiátriai Társaság számos más vezetőségi tagja is.

Milyen fő témára fókuszál az idei konferencia?

– A XX. Vándorgyűlés idején mondandója: „A pszichiátria jövője – utazás időben és térben”. Erre a vezérfonalra fűztük fel mind a nemzetközi, mind a magyar szekcióülések programját. Május 26-án tartja meg nemzetközi ülését a Duna Szimpózium, melynek eredeti célkitűzése a Duna-menti, illetve a kelet- és közép-európai országok szakembereinek koordinációja, szakmai továbbképzése. Utoljára 2015 októberében került sor az immár negyven éve működő egyesület összejövetelére Münchenben. Szervezője a müncheni klinika magyar származású igazgatója, Falkai Péter professzor volt, aki egyben az Európai Pszichiátriai Társaságban belül a nemzeti társaságok titkára is. Természetesen jelen lesz és előadást tart a rendezvényen, ahogy a Duna Szimpózium korábbi elnöke, az osztrák W. Schöny professzor, a megválasztott következő elnök, M. Jakovljević professzor Horvátországból, valamint a többi tagország képviselője is.

Május 27-én tartjuk az EPA tematikus napját, mely a nemzeti társaságok zártkörű, tematikus konferenciájával indul. Ennek keretében a nemzeti szervezetek képviselői az érvényes szakmai irányelveket és azok gyakorlatban történő alkalmazását fogják áttekinteni. Ezt követi a Bitter István professzor által szervezett tudományos szimpózium, mely az oktatás és kutatás jelenlegi helyzetét veszi górcső alá. E két terület különös jelentőségét az adja, hogy megfelelő színvonalú oktatás és kutatás nélkül nem képzelhető el magas szintű betegellátás. Az EPA blokkot a Kurimay Tamás professzor által szervezett szimpózium zárja, amelyben szó lesz a korszerű telekommunikációs eszközök felhasználási lehetőségeiről. Számba veszik, hogy milyen módon segíthetik a munkánkat az eHealth és a telemedicina megoldásai, és milyen lehetőségeket kínál ezen eszközök használata a szakterületünkön. Szó lesz arról is, hogy a gyorsan változó környezet, a felerősödő társadalmi változások milyen kihívást jelentenek a pszichiátria számára, és azokra milyen válaszokat tud adni a szakma. Mindezzel párhuzamosan a magyar szekciókat a megszokott menetrend szerint rendezzük meg.

Boromisza Piroksa

A terapeuta egyszerre kérdező és válaszadó...

Mikor döntötte el, hogy pszichoterapeuta lesz?

– Meglehetősen korán. '56-ban a forradalom napjaiban az én generációm a szabad idejét még többnyire olvasással töltötte a játék és a sport mellett. Már tizenhárom évesen felfedeztem, hogy Maupassant novelláiban érzékletesen tükröződik az emberi kapcsolatok dinamikájának számtalan árnyalata. S ezek a sorok nem csak eseményeket tártak elém, hanem az emberi megnyilvánulások mögötti igaz és hamis érzelmek-gondolatok sokaságát, s a szereplőkben az ebből adódó szenvedő lelki állapotok nehéz helyzetét. Ez volt az első érzelmi döntés bennem, hogy a lélek betegségeivel való foglalkozás a legizgalmasabb.

A lélek bűvárságnak melyik ága kezdte érdekelni?

– A döntés nem volt könnyű. Ennek egyik oka a másik szakképzettségem, ugyanis 1963-ban felvételiztem a SOTE Általános Karára, ahol a felvételi pontszámom megfelelt, de az interjún kiderült a pszichiátria iránti érdeklődésem. A polgári háttérű többgenerációs orvos család akkor politikai okból nem volt szerencsés háttér, így előfelvétellel,

Bár Vértés Gabriella hipnoterapeuta, úgy vélte, hogy nyugdíjas évei majd pihenéssel, a szépirodalom olvasásával és unokázással telnek, rá kellett jönnie tévedett. A Magyar Hipnózis Egyesület örökös tiszteletbeli elnöke, ma is ott van az Európai Hipnózis Egyesületben, a Pszichoterápiás Tanácsban, és az Európai Pszichoterápiás Szövetségben is.

azzal a kikötéssel vettek fel, hogy egy év fizikai munka szükséges. Így orvosi tevékenységem fogszakorvosi, ambuláns szájsebészeti területen kezdődött, s majd a 80-as évek közepén nyílt meg a lehetőség számomra a pszichoterápiás képzésre. Olyan szerencsés voltam, hogy már első lépésként Koronkai Bertalan tanár úrnál tanulhattam – először Autogén Tréning-meditáció-imagináció témakörben, majd nála folytathattam jungi analízisemet, s további tanulmányaimat. Ezt követte a hipnoterápiás egyesületi képzés, 1992-ben védtem meg a hipnoterapeuta címet, majd kiképző pszichoterapeuta lettem, s egyesületi funkciókban

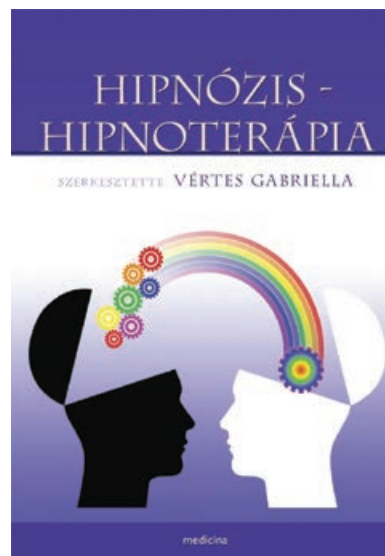
elnökké, majd 2009-ben az egyesület örökös tiszteletbeli elnökké választott. Az NLP-t, valamint a szomato-pszichoterápia alapjait R.Meyer szomatoanalitikus strasbourg-i iskolájában sajátítottam el a 90-es évek elején. 2003-ban az Európai Pszichoterápiás Bizonyítvány (ECP) minősítése nagy öröm volt számomra.

Mikor kezdett hipnotizálni?

– Az egyesület oktatási rendje szerint már a gyakorlati képzés ideje alatt, 1989-ben.

Amennyire én tudom, a hipnózis megítélése soha nem volt egységes. Milyen most?

– A hipnoterápia, mint önálló pszichoterápiás módszer hosszú szakmai fejlődés eredménye. Kezdetben a hipnózis tünetcsökkentés célját szolgálta – mint például a fájdalomcsillapítás eszköze –, majd az elméleti kutatások és klinikai tapasztalatok, valamint a hipnózis technikai oldalról való többirányú fejlődésének lehetősége nyitotta meg az utat az önálló pszichoterápiás módszer kifejezésének jogos használatához. Ebben a kutatási-fejlesztési folyamatban kimagasló érdeme van Mészáros István és Bányai Éva munkásságának, ennek köszönhetően megismerhettük a hipnotikus

állapot pszichobiológiai/élettani hátterét. Én szerkesztettem a „Hipnózis – Hipnoterápia” könyvet, az volt a fő szempontom, hogy az elméleti háttér mellett bemutassam, hogy a különböző pszichiátriai körképekben, a pszichoszomatika területén hogyan érvényesül a hipnoterápia hatékonysága. A könyv 2007-ben az MPT Nyíró Gyula díját nyerte, ami egyúttal a fejezetszerzők rangos tudásának is köszönhető.

Mi mindenre terjed ki napjainkban a hipnoterápia?

– Sorolom a javasolt diagnosztikai körképeket: hangulat-zavarok, fóbia, pánikzavar, szorongásos zavarok, disszociatív zavarok, határeseti körképek, viselkedés- és szokás-problémák korrigálása, pszichoszomatikus körképek bő tárháza, pszichofiziológiai rendellenességek, fájdalom tünet, pszichogén háttérű neurológiai körképek. A terápiás cél elérését szolgálja mind a tüneti, mind a feltáró terápia. A választás a terapeuta / szupervizor szakmai felelőssége és döntése az adott diagnózis és az első interjú alapján. A tüneti terápia előnye, hogy rövidebb idő alatt elérhető a tünet csökkenése/megszűnése, de ez azt a veszélyt hordozhatja, hogy a siker átmeneti, hisz tünetváltás következhet be. A feltáró terápia sokkal időigényesebb terápiás munka, ugyanis a személyiség mélyebb, strukturális rétegeit érinti, a páciens hozott tünete gyakran „fedő tünet”, s feladatunk a valós érzelmi gyökerek feltárása a kliens tudattalan tartományában is. A hipnoterápia során – kellő módosítással – több pszichoterápiás módszer alkalmazható. Ez a lehetőség valószínűsíthetően a gyakorlatban szerzett tapasztalatok alapján gyorsabb és hatékonyabb, mivel az információt a beteg mélyebb tudati szinten dolgozza fel. Módosult tudatállapotban sokkal érzékletesebben, érzelem involváltan, szubjektív jelentésükben élhetünk át élményeket. Jobban hozzáférünk az élmény tudatelőttés és tudatta-

lan részeihez. Könnyebb a szabad asszociáció és a képszövés. Ezt példázza annak a páciensnek az esete, akit az elhúzódó gyászreakció depressziós tüneteivel több éven át farmakoterápiával kezeltek, eredménytelenül. Kezelőorvosa pszichoterápiás megközelítést is javasolt az alkalmazott farmakoterápia mellett. A feltáró terápia során bontakozott ki a gyógyulást akadályozó bűntudat jelenléte. A gyászolt személy halálának kívánása tudatelőttés szinten volt nála.

Belelátni a másik ember tudatába nem hétköznapi élmény. Van hatalomérzése a hipnotizőrnek?

– A pszichoterápiás képzés során valamennyi módszer elsajátításánál alapvető szakmai elvárás az önismereti órákon való részvétel. Ezek az órák abban is segítenek, hogy önmagunk mélyebb megismerése mellett a terapeutai korrekt magatartást, a klienshez való viselkedésbeli viszonyulást elsajátítsuk. Ha egyáltalán felvetődik egy terapeutában a „mágikus hatalom” gondolata, azt jelzi, hogy nagy hiányosságok jellemzőek a személyiségére. Egyébként a képzés során az oktatók az indexben nem csak a lexikális tudásról írnak véleményt, hanem a jelölt alkalmasságáról is.

Saját magát engedte hipnotizálni?

– Természetesen. Ez a képzés során kötelező, nem egyéni engedély kérdése.

A szakirodalomban gyakran szerepel az Ön neve mellett a jungi terápia.

– Hadd idézzem C. G. Jungot: „...a terapeuta egyszerre kérdező és válaszadó egy személyben, olyan lélek tehát, aki a másik lélekkel kapcsolatba lép, nem pedig fölérendelt, mindentudó ítéletbíró és tanácsadó. Ebben a kapcsolatban a terapeuta páciensével együtt éli végig a terápiás folyamatot, és így ugyanúgy része a dialektikus folyamatnak...”. Akinek érdeklődését felkelti Jung munkássága, ajánlom Jolane

Jakobi könyvét. J. Jakobi magyar származású pszichológus, Jung tanítványa volt. Átfogóan és strukturáltan ismerteti meg az olvasót azokkal a jungi szemléletet jellemző alapokkal, melyek mentén érthetővé válik az újszerű gondolkodásmód.

Végül engedjen meg egy-két „privát” kérdést: saját lelkét hogyan gondolja, és miként kapcsolódik ki a pszichiáter?

– Kezdő orvosként azt hittem, hogy a nyugdíjas évek majd pihenéssel, szépirodalom olvasásával és unokázással telnek. Ez nem egészen így sikerült. Ennek egyik „magyarázata”, hogy férjem Harcos Péter neurológus, pszichiáter a mai napig fő kedvtelés-ként szakmai ismereteit bővíti, s ennek én is részese vagyok. Természetesen be kell látnom, hogy évről évre csökken a megszokott energiaszint, és fékezni kell, mert a szóma jelezi a test „stop” igényét. Egyébként fiatal korom óta az utazás a hobbim. Egyetemi éveim alatt idegenvezetőként és tolmácsként sok olyan kulturális és természeti élményben részesülhettem, amit csak utazások során kaphat az ember. Ezt a szemléletet és igényt szeretném unokámnak Csengének átadni.

Hivatása mellett milyen más szakmát választott volna még?

– A lélekgyógyászat prioritása mellett a színház és filmrendezői szak és a zenei pálya volt vágyaim között. Azt hiszem sok a közös vonás bennük.

Csák Elemér

A tudományos törvényszéki elmekórtan megalapozója

A magyar börtönügy történetének szereplője, az igazságügyi orvostan első jeles képviselője, a 140 letartóztatott befogadására alkalmas Országos Megfigyelő Intézet (IMEI) tervezője, első igazgatója 1896-ban. Tervei alapján épült meg az új elme- és idegkórtani klinika – mai, közismertebb nevén a Balassa utcai Pszichiátriai Klinika – amelynek 1908-ban ő volt az első vezetője is. Moravcsik Ernő Emilt (1858- 1924) mutatja be olvasóinknak sorozatában Nagyné Dubay Éva.

A Béri születésű Moravcsik Ernő Emil édesapja evangélikus lelkész, esperes volt. Gimnáziumi tanulmányait Aszódon és Iglón végezte mindvégig kitűnő eredménnyel; az orvosi tudományokat a budapesti egyetemen hallgatta, ahol 1881 novemberében egyetemes orvosdoktorrá avatták. A Szent Rókus-kórház bőr- és bujakóros osztályán, majd szülészeti és nőgyógyászati osztályán segédorvosként dolgozott. Kitűnő mestere, Balogh Kálmán, felismerve Moravcsik kiváló szorgalmát és rátermettségét, arra buzdította őt, hogy egy fejlődő tudományszakra, az elmekórtan művelésére szánja magát. 1887-ben a budapesti egyetemen az elmekór- és gyógytan magántanárává képesítette magát és még ugyan ebben az évben az igazságügyi minisztérium által a budapesti királyi törvényszéknél a letartóztatottak és elítéltek megfigyelő osztályának vezetésével bízták meg.

A kor szokásainak megfelelően, tanulmányai befejeztével tapasztalatszerzés szempontjából beutazta Németország, Franciaország, Anglia, Belgium és Svájc nevezetesebb helyeit. Az itteni tébolydákban szerzett tapasztalatairól úti jegyzeteiben számolt be. Érdeklődése hamar az igazságügyi pszichiátria felé fordult

és tagja lett a magyar jogászegylet börtönügyi bizottságának is. 1892-ben a Brüsszelben tartott nemzetközi bűnügyi embertani kongresszus tiszteletbeli elnökévé választották.

Részt vett a hallucinációk, az alkoholizmus, a veszettség, a neurodegeneratív rendellenességek, a pszichotikus rendellenességek, a központi idegrendszeri szifilisz és a hisztéria kutatásában, de komoly kutatómunkát végzett a katatóniával, a demencia praecox pszichomotoros jelenségeivel, az érzékszálódások belső mechanizmusával, a perlekedő tébollyal kapcsolatban is. Számos szakkönyv szerzője, társszerzője volt, munkái közül kiemelkedően fontos az 1912-ben megjelent „Elmekór- és gyógytan” című tankönyve, Az idegbetegségek gyógyítása című elméleti munkája és Az orvos működési köre az igazságügyi közszolgálatban című kézikönyve.

Moravcsik híres volt kiváló megfigyelőképességéről, a jó elmeorvos ismérvének maga is a pontos észlelést, az észleletek szakszerű elemzését és magyarázatát tartotta. Nagyra becsülte a laboratóriumi kutatást, klinikáját agyszövetteni, szerológiai-kémiai és pszichológiai laboratóriummal is felszerelte. Magyarországon elsőként foglal-

kozott a biztosítási orvostan kérdéseivel, s kézikönyvében megfogalmazta annak alapelveit és gyakorlati módszereit is.

1892-ben Moravcsik irányításával jött létre a Budapesti Orvostudományi Egyetem Törvényszéki Elmekórtani és Lélektani Tanszéke. Abban az időben heti öt órában oktatták a törvényszéki elmekórtani ismereteket. Feladata volt az „elmebeteg bűntettesek” felismerése és „beszámíthatóságuk fokozatának minősítése”. A Jogi és Államtudományi Karon törvényszéki elmekórtant és lélektant adott elő. Már az 1888-ban megjelent „Gyakorlati elmekórtan” című könyvében a pszichiátriai gyakorlatnak az igazságszolgáltatás keretében történő felhasználásával is foglalkozott.

1894-ben Moravcsik Ernő az Igazságügyi Orvosi Tanács és Törvényszéki Orvosi Vizsgálóbizottság tagja lett. Ebben az évben a nagyobb mértékben közveszélyes elmebetegek megfigyelésére és gyógyítására az igazságügy minisztérium egy ideiglenes elmeosztályt állított fel, 1895-ben pedig megbízást adott Moravcsiknak az elmebetegségekre gyanús letartóztatottak megfigyelésére szolgáló osztály kialakítására. A leendő Országos Megfigyelő Intézet (IMEI) tervezésénél egyrészt az őrzés különleges, biztonsági berendezései és létszámnormáját, másrészt pedig a pszichiátriai gyógyításhoz szükséges felszereléseket kellett figyelembe vennie.

Ennek eredményeként 1896-ban a gyűjtőfogház mellett egy állandó, az akkori igényeknek megfelelően modern Országos Megfigyelő és Elmeorvosító Intézet létesült 140 beteg befogadására. Az intézet első igazgatója Moravcsik Ernő Emil egyetemi nyilvános rendes tanár lett. A bíróság az akkori törvények értelmében bármely gyakorló orvost felszólíthatott arra, hogy a beszámíthatóságról véleményt adjon, a törvényszéki- és börtönorvosok részére pedig kötelezően előírta a törvényszéki orvosi vizsgát, melynek részét képezte a törvényszéki elmekórtan is.

Moravcsik tudományos életművének jelentős részét képezi a törvényszéki elmekórtan

témájában megjelent közleményei. Publikált a forenzikus pszichiátria, a börtönpszichiátria, a bűnügyi lélektan, és a gyermek kriminál-lélektan témáiban. Különösen jelentősek voltak a „korlátolt beszámíthatósággal” és ezen belül „az ép és kóros határa között álló lelkiállapotokkal” foglalkozó munkái.

1905-ben elnyerte a magyar királyi udvari tanácsosi címet, később pedig a Lipót-rendet. Tudományos munkásságán kívül leginkább a felépítendő elme- és idegkórtani klinika tervei foglalkoztatták. Az Igazságügyi Országos Megfigyelő és Elmeorvosító Intézet igazgató munkakörét 1908-ig töltötte be, amikor is a tervei alapján megépült új Elme- és Idegkórtani Klinika – mai, közismertebb nevén a Balassa utcai Pszichiátriai Klinika – első vezetője lett. Ezzel az épülettel, és a benne kialakított gondozási gyakorlattal a hazai pszichiátriai kezelés otthonát, az azóta épült hazai intézmények – mondhatni – mintaképét teremtette meg. Moravcsik Ernő Emil 18 éven át volt a Budapesti és Pestvidéki Királyi Törvényszék elmeorvos szakértője, fáradhatatlanul dolgozva megalapozta és jelentőssé tette hazánkban a tudományos törvényszéki elmekórtant és lélektant.

Aktív munkával töltött élete közben elérte az orvosi hierarchiában létező legmagasabb ran-

gokat. 1913-ban az igazságügyi orvosi tanács és a törvényszéki orvosi vizsgálóbizottság elnöke lett. A Budapesti Királyi Magyar Tudományegyetem 1917-ben a rector magnificus címet adományozta számára. A munkában és a kötelességteljesítésben kérelhetetlen volt, ezt követelte meg tanítványaitól is. Azt a kevés szünetet, amit a munkájában önmagának engedélyezett, a családi kör, az utazás, az irodalom és a zene töltötték ki. Munkásságának méltó jutalmaképpen 1924 tavaszán a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjává választotta. Az 1924. október 6-ára kitűzött székfoglalóját azonban már nem tarthatta meg. Jelen-téktelennek látszó foghúzásból eredő szepszisben hunyt el 1924. október 9-én.

Moravcsik Ernő Emil egész egyéniségét a szerénység jellemezte. Nem szerette a feltűnést, a külvilági érintkezésben sohasem kereste a szereplést, hatásokra nem vadászott. E tulajdonságaiból fakadt végrendelkezése, miszerint a legegyszerűbb temetést rendelte el, és meghagyta, hogy sírjánál beszédek ne tartsanak. Öccsével egy parcellában, a Fiumei úti temető védett sírhelyén nyugszik.

Forrás:

Magyar életrajzi lexikon
www.wikipedia.hu

Dobrotka Katalin: A magyar börtönügy arcképcsarnoka: Moravcsik Ernő Emil (1858–1924)